

Nr 266.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående slutlig reglering av riksstaten för budgetåret 1947/48 m. m.; given Stockholms slott den 21 maj 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Vid den slutliga regleringen av riksstaten för budgetåret 1947/48 bör, så vitt möjligt, lämnas en samlad överblick över utfallet av budgetens inkomstitlar och utvecklingen av statsutgifterna under nämnda budgetår. Översikten bör omfatta såväl riksstaten, sådan denna fastställdes i juni 1947, som tilläggsstat I och tilläggsstat II, å vilka uppförts de medelsanvisningar avseende löpande budgetår som beslutats av fjolårets riksdag och av den nu samlade riksdagen.

Äskandena å tilläggsstat II ha till väsentliga delar sammanförts i tilläggsstatspropositioner, en vid riksdagens början (nr 2) och en vid den ordinarie propositionstidens utgång (nr 163). Vid sidan av dessa propositioner och även efter anmälan av sistnämnda proposition har emellertid ett antal propositioner avseende anslagsäskanden å tilläggsstat II beslutats av Kungl. Maj:t. På hemställan av vederbörande departementschefer har Kungl. Maj:t vidare enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—10*) fattat beslut om äskande av ytterligare tilläggsstatsanslag.

De anslagsäskanden å tilläggsstat, som Kungl. Maj:t *utöver* de i propositionerna nr 2 och 163 upptagna till och med denna dag beslutat eller, i förekommande fall, de av riksdagen å nämnda tilläggsstat anvisade anslagen ha sammanfattats i en förteckning, vilken torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Sammanställningen visar att, efter det proposition nr 163 anmäldes, å tilläggsstat äskats anslag å tillhopa 37,8 miljoner kronor å driftbudgeten, varav 3,8 miljoner kronor för avskrivningsändamål, samt 1,2 miljoner kronor å kapitalbudgeten. Bland utgifterna å driftbudgeten märkas under sjätte huvudtiteln ett anslag å 1 miljon kronor till vägunderhållet och ett anslag å 1,3 miljoner kronor till ersättning för viss fastighet samt under nionde huvudtiteln ett anslag å 30 miljoner kronor till kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet. I övrigt fördela sig anslagen utom avskrivningarna med smärre belopp under justitie-, utrikes-, försvars-, inrikes-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementens huvudtitlar. Av utgifterna på kapitalbudgeten avse 0,9 miljon kronor olika anslag till iståndsättande av beskickningsfastigheter i utlandet.

En sammanfattande översikt över dels *d r i f t b u d g e t e n s* inkomster och utgifter enligt den ursprungliga riksstaten, dels samtliga utgifter å tilläggsstat lämnas i följande tabell (s. 4—5), där även det nu motsedda utfallet av riksstaten för budgetåret 1947/48 angives. Utfallssiffrorna grunda sig på beräkningar, vilka av riksräkenskapsverket överlämnats med skrivelse den 3 maj 1948. Dessa utfallsberäkningar ha kompletterats med beloppet av denna dag äskade anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar å tilläggsstat II samt med övriga anslagsäskanden, vilka icke varit kända för riksräkenskapsverket vid beräkningens utarbetande.

Av tabellen framgår, att medelsanvisningarna och anslagsäskandena å tilläggsstat II uppgå till ett sammanlagt belopp av 209,2 miljoner kronor, varav 205,4 miljoner kronor avse egentliga statsutgifter och 3,8 miljoner kronor avskrivningar. *Den totala anslagssumman* på driftbudgeten skulle vid bifall till nämnda äskanden uppgå till 4 194,3 miljoner kronor. Till jämförelse har i tabellen angivits summan av anslagsanvisningarna å den ursprungliga riksstaten, vilken summa utgör 3 406,5 miljoner kronor. Sammanlagda beloppet av redan anvisade eller äskade tilläggsstatsanslag uppgår sålunda till 787,8 miljoner kronor. Härav belöpa 578,6 miljoner kronor å de anslag, vilka icke hunno slutbehandlas av riksdagen före riksstatens fastställande och vilka därför av riksdagen upptogos å tilläggsstat I.

I sin nyssnämnda skrivelse har riksräkenskapsverket beräknat, att *inkomstutfallet* skall visa en sammanlagd merinkomst av 346,5 miljoner kronor; såsom i statsverkspropositionen redovisats beräknades detta överskott tidigare av ämbetsverket till 176 miljoner kronor. Inkomsterna av de till specialbudgeterna hörande inkomstitlarna förutsättas komma att överstiga de i riksstaten ursprungligen beräknade med 15,1 miljoner kronor, och för de inkomstittlar, som direkt regleras mot budgetutjämningsfonden, redovisas i riksräkenskapsverkets beräkning en nettomerinkomst av 331,4 miljoner kronor.

Den mot budgetutjämningsfonden reglerade merinkomsten framkommer såsom ett saldo mellan överskott respektive brist för olika inkomstittlar. Av de direkta skatterna förutses överskott för preliminär skatt å inkomst och förmögenhet med 75 miljoner kronor samt för krigskonjunkturskatten med 10 miljoner kronor. Arvsskatten och gåvoskatten beräknas öka med 25 miljoner kronor samt posten omsättnings- och expeditjonsstämplor m. m. med 5 miljoner kronor. Bland övriga bevillningar, för vilka redovisas överskott, må nämnas tullmedel med 95 miljoner kronor, varuskatt med 60 miljoner kronor, tobaksskatt med 30 miljoner kronor, rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag med 9 miljoner kronor, omsättnings- och ut-

	Merutgifter Milj. kr.	Besparingar Milj. kr.
<i>Egentliga statsutgifter:</i>		
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	—	0·02
II. Justitiedepartementet	—	1·36
III. Utrikesdepartementet	1·79	—
IV. Försvarsdepartementet	2·07	—
V. Socialdepartementet	—	7·93
V a. Inrikesdepartementet	17·76	—
VI. Kommunikationsdepartementet	—	12·56
VII. Finansdepartementet	—	35·73
VIII. Ecklesiastikdepartementet	4·00	—
IX. Jordbruksdepartementet	—	24·00
X. Handelsdepartementet	3·74	—
XI. Folkhushållningsdepartementet	10·05	—
XII. Pensionsväsendet	6·19	—
XIII. Oförutsedda utgifter	—	0·69
XIV. Riksdagen och dess verk. m. m.	—	0·25
Säger	45·60	82·54
<i>Utgifter för statens kapitalfonder:</i>		
I. Luftfartsfonden	5·50	—
II. Riksgäldsfonden	—	—
IV. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster..	—	—
Säger	5·50	—
Summa	51·10	82·54
Nettobesparing	31·44	

Statsregleringen för

	Riksstaten	Beräknat utfall
	Milj. kr.	Milj. kr.
A. Egentliga statsinkomster:		
I. Skatter	3 605·2	3 978·3
II. Uppbörd i statens verksamhet	65·7	73·3
III. Folkpensionsavgifter	100·0	100·0
IV. Diverse inkomster	92·0	94·1
Säger	3 862·9	4 245·7
B. Inkomster av statens kapitalfonder:		
I. Statens affärsverksfonder	165·0	109·9
II. Riksbanksfonden	0·0	—
III. Statens allmänna fastighetsfond	11·7	11·7
IV. Försvarets fonder	19·7	20·4
V. Statens utlåningsfonder	28·6	23·6
VI. Fonden för låneunderstöd	16·9	18·0
VII. Fonden för statens aktier	12·8	22·2
VIII. Statens pensionsfonder	32·7	32·6
IX. Diverse kapitalfonder	24·5	22·1
Säger	311·9	260·5
Summa	4 174·8	4 506·2

skänkningsskatt å spritdrycker och vin med tillhoppa 35 miljoner kronor, maltdrycksskatt med 7 miljoner kronor samt skatt å läskedrycker och statlig nöjesskatt med vardera 8 miljoner kronor. Bland beräknade brister å skattetitlarna i förhållande till riksstaten må nämnas 4 miljoner kronor för rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag. För uppbörd i statens verksamhet beräknas ett nettoöverskott av 7,6 miljoner kronor. Under titeln diverse inkomster beräknas posterna totalisatormedel, tipsmedel och lotteri-medel utfalla med tillhoppa 10 miljoner kronor högre belopp än i riksstaten

budgetåret 1947/48.

	Riks- staten	Tilläggs- stat I	Tilläggs- stat II	Summa	Beräknat utfall Bespa- ring(-)Mer- utgift (+)	Tillsam- mans
	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.	Milj. kr.
A. Egentliga statsutgifter:						
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	2·6	—	—	2·6	— 0·0	2·6
II. Justitiedepartementet	39·3	—	0·1	39·4	— 1·4	38·0
III. Utrikesdepartementet	17·6	—	2·5	20·1	+ 1·8	21·9
IV. Försvarsdepartementet	798·6	—	0·1	798·7	+ 2·1	800·8
V. Socialdepartementet	688·1	267·7	9·8	965·6	— 7·9	957·7
V a. Inrikesdepartementet	211·2	—	0·6	211·8	+ 17·8	229·6
VI. Kommunikationsdepartementet	301·1	—	2·4	303·5	— 12·6	290·9
VII. Finansdepartementet	132·7	—	0·1	132·8	— 35·7	97·1
VIII. Ecklesiastikdepartementet	439·7	—	37·7	477·4	+ 4·0	481·4
IX. Jordbruksdepartementet	111·8	218·0	135·6	465·4	— 24·0	441·4
X. Handelsdepartementet	49·5	—	15·1	64·6	+ 3·7	68·3
XI. Folkhushållningsdepartementet	58·4	—	1·4	59·8	+ 10·1	69·9
XII. Pensionsväsendet	137·2	—	—	137·2	+ 6·2	143·4
XIII. Oförutsedda utgifter	1·0	—	—	1·0	— 0·7	0·3
XIV. Riksdagen och dess verk	9·4	—	—	9·4	— 0·3	9·1
Säger	2 998·2	485·7	205·4	3 689·3	— 36·9	3 652·4
B. Utgifter för statens kapitalfonder:						
I. Luftfartsfonden	0·0	—	—	0·0	+ 5·5	5·5
II. Riksgäldsfonden	311·0	—	—	311·0	—	311·0
III. Avskrivning av nya kapitalin- vesteringar	47·3	92·9	3·8	144·0	—	144·0
IV. Avskrivning av oreglerade kapi- talmedelsförluster	50·0	—	—	50·0	—	50·0
Säger	408·3	92·9	3·8	505·0	+ 5·5	510·5
Summa	3 406·5	578·6	209·2	4 194·3	— 31·4	4 162·9
Överskott att tillföras statens budgetut- jämningsfond						343·3

upptagits för desamma, medan posten övriga diverse inkomster under samma titel förutses minska med 8 miljoner kronor. Statens affärsverksfonder utvisa i förhållande till riksstatens beräkningar en sammanlagd nettominskning å 55,1 miljoner kronor. Inkomsterna från statens utlåningsfonder beräknas i förhållande till riksstaten minska med 5 miljoner kronor, medan inkomsterna från fonden för statens aktier förutses öka med 9,4 miljoner kronor.

Utgifterna å riksstatens mot budgetutjämningsfonden reglerade anslag kunna enligt vad riksräkenskapsverket anför beräknas komma att understiga

Kapitalbudgeten

F o n d	I n v e s t e	
	Riksstat Milj. kr.	Tilläggsstat I Milj. kr.
I. Statens affärsverksfonder:		
Postverkets fond	5·6	—
Telegrafverkets fond	145·2	—
Statens järnvägars fond	185·3	—
Statens vattenfallsverks fond.....	86·7	—
Domänverkets fond.....	0·9	—
I a. Riksbanksfonden	—	—
II. Luftfartsfonden.....	18·1	—
III. Statens allmänna fastighetsfond	46·8	—
IV. Försvarets fonder:		
Försvarets fastighetsfond	41·3	—
Försvarets fabriksfond	2·4	—
V. Statens utlåningsfonder	33·2	185·0
VI. Fonden för låneunderstöd	4·4	120·6
VII. Fonden för statens aktier	44·0	—
VIII. Fonden för förlag till statsverket	6·6	—
IX. Diverse kapitalfonder:		
Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond ..	14·9	—
Fonden för kreditgivning till utlandet.....	200·0	—
Summa	835·4	305·6
Avgår avsättning till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster	—	—

den totala anslagssumman med netto 31,4 miljoner kronor enligt en av riksräkenskapsverket upprättad sammanställning, vilken återgivits å s. 3.

I fråga om utfallsberäkningen anför riksräkenskapsverket följande.

Såsom framgår av sammanställningen utgöras de största avvikelserna av beräknade nettomerutgifter å inrikesdepartementets och folkhushållningsdepartementets huvudtitlar om respektive 17,76 miljoner kronor och 10,05 miljoner kronor samt beräknade nettobesparingar å kommunikationsdepartementets, finansdepartementets och jordbruksdepartementets huvudtitlar om respektive 12,56 miljoner kronor, 35,73 miljoner kronor och 24,00 miljoner kronor. För försvarsdepartementets huvudtitel skulle alltså utfallet, såvitt nu är fråga, icke i mera väsentlig grad påverka budgetutjämningsfondens ställning. Beträffande den nettomerutgift, som beräknas uppkomma å inrikesdepartementets huvudtitel, må framhållas, att anslagen till avlöningar och omkostnader för statens sinnessjukhus samt anslagen till överståthållarämbetet och landsstaten, till polisväsendet och till ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden beräknas kom-

budgetåret 1947/48.

ringsanslag		Avskrivningsmedel m. m.				Investeringsbemyndigande Milj. kr.
Tilläggsstat II Milj. kr.	Summa Milj. kr.	Riksstat Milj. kr.	Tilläggsstat I Milj. kr.	Tilläggsstat II Milj. kr.	Summa Milj. kr.	
—	5·6	1·6	—	—	1·6	4·0
7·0	152·2	51·0	—	—	51·0	101·2
—	185·3	185·3	—	—	185·3	0·0
27·1	113·8	23·0	—	—	23·0	90·8
0·0	0·9	0·4	—	—	0·4	0·5
5·0	5·0	—	—	—	—	5·0
0·5	18·6	0·0	—	—	0·0	18·6
7·1	53·9	24·1	—	3·3	27·4	26·5
0·2	41·5	27·2	—	0·1	27·3	14·2
—	2·4	1·3	—	—	1·3	1·1
0·1	218·3	3·0	77·7	0·1	80·8	137·5
—	125·0	4·3	15·2	—	19·5	105·5
—	44·0	—	—	—	—	44·0
—	6·6	0·0	—	—	0·0	6·6
—	14·9	5·1	—	—	5·1	9·8
—	200·0	1·0	—	—	1·0	199·0
47·0	1 188·0	327·3	92·9	3·5	423·7	764·3
—	—	50·0	—	—	—	50·0
						714·3

ma att överskridas med tillhoppa ($6,59 + 4,24 + 2,40 + 2,38 =$) 15,61 miljoner kronor; mot överskridandet av det sistnämnda anslaget svarar dock en besparing å enahanda belopp å anslaget under socialdepartementets huvudtitel till ersättning till byggnadsstyrelsens delfond. Den för folkhushållningsdepartementets huvudtitel redovisade nettomerutgiften sammanhänger med att praktiskt taget samtliga anslag till avlöningar och omkostnader för statens krisorgan beräknas komma att i avsevärd mån överskridas. Till förklaring av den för kommunikationsdepartementets huvudtitel redovisade nettobesparingen må framhållas, att budgetutjämningsfonden förutsattes på grund av uppkommande merinkomster å de till automobilskattemedlens specialbudget hörande inkomsttitlarna kunna via anslaget till avsättning till statens automobilskattemedelsfond tillföras 14,83 miljoner kronor; realiserandet av budgeten beräknas alltså icke blott eliminera underskottet å automobilskattemedlens specialbudget enligt riksstaten, 10,54 miljoner kronor, utan även medföra en minskning av vid budgetårets ingång å budgetutjämningsfonden balanserad brist avseende tidigare från budgetutjämningsfonden täckta underskott å automobilskattemedlens specialbudget med

4,²⁹ miljoner kronor från 333,⁰⁴ miljoner kronor till 328,⁷⁵ miljoner kronor. Beträffande den för finansdepartementets huvudtitel beräknade nettobesparingen må framhållas, att det förutsatts, att de utgifter, som avses med det under denna huvudtitel uppförda anslaget till täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för rörliga löne- och pensionsförmåner, skola slutligt redovisas å respektive avlönings- och pensionsanslag och att alltså ifrågakvarande anslag å 40 miljoner kronor i sin helhet skall överföras till budgetutjämningsfonden. Den nettobesparing, som beräknas för jordbruksdepartementets huvudtitel, sammanhänger med att å anslaget till prisrabatterning å vissa livsmedel förutsättes uppkomma en besparing å 23,⁰⁰ miljoner kronor.

Enligt den i det föregående lämnade sammanfattande översikten över driftbudgetens såväl mot budgetutjämningsfonden reglerade inkomster och utgifter som det motsedda utfallet av dessa (s. 4 och 5) beräknas ett budgetöverskott uppkomma å (4 506,² — 4 162,⁹ =) 343,³ miljoner kronor.

I fråga om utfallet av driftbudgetens utgiftsida i vad avser de mot budgetutjämningsfonden reglerade anslagen har vidare riksräkenskapsverket beräknat, att budgetutjämningsfonden skulle komma att tillföras besparingar å reservationsanslag å i runt tal 10 miljoner kronor, varvid ämbetsverket dock ej tagit hänsyn till den reservationsindragning under fjärde huvudtiteln, som kunde komma att äga rum i anledning av vad som föreslagits i proposition nr 208 till årets riksdag. Enligt inom försvarsdepartementet gjorda beräkningar torde de reservationsbesparingar, som vid budgetårsskiftet skulle bli möjliga genomföra å vissa materielanslag, kunna uppskattas till omkring 135 miljoner kronor. Utöver angivna överskott å 343,³ miljoner kronor skulle således budgetutjämningsfonden komma att tillföras reservationsbesparingar å tillhoppa 145 miljoner kronor.

För att erhålla skillnaden mellan inkomsterna och utbetalningarna å driftbudgetens anslag skall överskottet korrigeras med hänsyn till inträffade förändringar i behållningen av reservationer å driftbudgeten. Riksräkenskapsverket har verkställt en beräkning av utgifterna å driftbudgetens reservationsanslag. En sammanfattning av beräkningen av förändringen i beloppet av kvarstående behållningar å reservationsanslag, bortsett från reservationer, som enligt det föregående av ämbetsverket beräknats komma att överföras till budgetutjämningsfonden, lämnas i följande sammanställning.

	Minskning (-) resp. ökning(+)
	Milj. kr.
Egentliga statsutgifter:	
IV. Försvarsdepartementet	+ 50·00
V. Socialdepartementet	— 15·00
VI. Kommunikationsdepartementet	+ 50·00
VII. Finansdepartementet	— 30·00
IX. Jordbruksdepartementet	— 40·00
X. Handelsdepartementet	+ 15·00
XI. Folkhushållningsdepartementet	+ 10·00
Övriga huvudtitlar	+ 10·00
Utgifter för statens kapitalfonder:	
III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	+ 70·00
	<hr/>
Summa	+ 120·00.

Angivna reservationsförändring har sålunda av ämbetsverket uppskattats till en ökning med 120 miljoner kronor. Sistnämnda belopp torde emellertid komma att ytterligare öka med hänsyn till att det under nionde huvudtiteln å tilläggsstat II äskade reservationsanslaget till kostnader för Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet å 30 miljoner kronor endast delvis torde tagas i anspråk före budgetårets utgång. Enligt det föregående har man å andra sidan att räkna med en reservationsminskning å 145 miljoner kronor genom de besparingar å reservationsanslag, som tillföras budgetutjämningsfonden. Då sistnämnda minskning i stort sett kan antagas komma att uppväga den beräknade reservationsökningen, skulle någon förändring i behållningen av reservationer icke uppkomma. Det förut framräknade budgetöverskottet å tillhoppa (343,3 + 145) i runt tal 490 miljoner kronor skulle alltså bli det belopp, varmed inkomsterna beräknas komma att överstiga de sammanlagda utgifterna under innevarande budgetår.

Det bör emellertid framhållas, att det sålunda framräknade överskottet icke helt motsvarar de faktiska in- och utbetalningarna under budgetåret 1947/48 å statsverkets kassa, bland annat med hänsyn till de olika transaktioner, som förekomma vid sidan av budgeten.

Kapitalbudgeten enligt den fastställda riksstaten omfattade investeringsanslag å 835,4 miljoner kronor. Å tilläggsstat I har fjolårets riksdag uppfört anslag å tillhoppa 305,6 miljoner kronor, medan å tilläggsstat II anslag äskats eller i förekommande fall av årets riksdag anvisats med sammanlagt 47 miljoner kronor. Anslagen till investeringar å den slutliga riksstaten uppgå alltså till sammanlagt 1 188 miljoner kronor med den fördelning på de olika fonderna som framgår av föregående sammanställning. Investeringsbemyndigandena å riksstaten jämte tilläggsstat I uppgingo sammanlagt till 670,8 miljoner kronor. Anslagen å tilläggsstat II medföra en höjning av investeringsbemyndigandenas slutsumma till 714,3 miljoner kronor, vilket belopp alltså motsvarar de för kapitalbudgetens balanserande erforderliga lånemedlen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (bil. 1—10) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Carl Olov Sommar.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.**Andra huvudtiteln.**

Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 samt anför därvid följande.

G. Diverse.

[1.] 9. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Detta anslag är i gällande riksstat uppfört med 425 000 kronor. Härtill kom en reservation om ungefär 43 000 kronor och ett mindre belopp inkomster. Å anslaget ha alltså under budgetåret funnits att tillgå icke fullt 471 000 kronor. Under budgetårets tre första kvartal förbrukades sammanlagt omkring 389 000 kronor, därav under mars månad omkring 48 000 kronor. Den 1 april 1948 återstodo således ungefär 82 000 kronor. Utgifterna under budgetårets sista kvartal kunna beräknas till 45 000 kronor i månaden eller sammanlagt 135 000 kronor.

Under den hittills förflutna delen av budgetåret ha inom justitiedepartementet två nya utredningar tillsatts (sakkunniga för lagstiftning rörande artificiell insemination och utredningen om vissa frågor angående rättsskipningen i krig). Tre kommittéer ha under budgetåret slutfört sina uppdrag (1944 års tryckfrihetssakkunniga, 1946 års riksdagsarbetsutredning och 1947 års kommitté för åtgärder mot spekulation i vattenkraft). Flera andra utredningar, som icke kunnat avslutas, ha begränsat sin verksamhet i syfte att nedbringa utgifterna å kommittéanslaget. Då de inom justitiedepartementet anlidade sakkunniga till jämförelsevis stor del äro helt sysselsatta

med kommittéarbete och således från kommittéanslaget åtnjuta ersättning för mistad lön i annan statstjänst, har den höjning av de statliga befattningshavarnas löner som ägde rum den 1 juli 1947 medfört ökad belastning av anslaget.

Enligt vad förut anförts torde anslaget behöva förstärkas med 50 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Erik Rudhe.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÅNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 och anför därvid följande.

B. Sveriges representation i utlandet.

[1.] **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Diplomatisk och konsular personal m. m., förslagsanslag.** Kungl. Maj:t har genom beslut den 30 juni 1947 i enlighet med riksdagens beslut (skr. nr 3) fastställt avlöningsstat under förevarande anslag, varvid bl. a. upptagits en obetecknad anslagspost till prisutjämningsstillägg med ett belopp av 450 000 kronor. Sedermera har riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. 2/1948; rd. skr. 38/1948) medgivit, att ifrågavarande anslagspost må för budgetåret 1947/48 överskridas med högst 150 000 kronor.

Under den senaste tiden har såväl genom levnadskostnadernas fortgående stegring som genom valutaåtgärder i vissa främmande länder blivit nödvändigt att i form av prisutjämningsstillägg bereda därvarande tjänstemän ersättning för deras ökade utgifter. Det för ändamålet tillgängliga beloppet lämnar emellertid ej utrymme härför. Enligt verkställda beräkningar erfordras sålunda under nu ifrågavarande post ytterligare ett belopp av 100 000 kronor. Riksdagens medgivande att överskrida posten med jämväl detta belopp torde böra inhämtas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för diplomatisk och konsulär personal m. m. upptagna delposten till prisutjämningsstillägg må för budgetåret 1947/48 överskridas med ytterligare högst 100 000 kronor.

[2.] **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Attachéer, förslagsanslag.** I gällande avlöningsstat har under detta anslag upptagits bl. a. en obetecknad anslagspost till prisutjämningsstillägg med 50 000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. nr 2; rd skr. 38/1948) har riksdagen medgivit, att ifrågavarande delpost må för budgetåret 1947/48 överskridas med högst 15 000 kronor. Av skäl, som anförts under nästföregående punkt, erfordras under innevarande budgetår för prisutjämningsstillägg till attachéer därutöver 10 000 kronor. Riksdagens medgivande att överskrida posten med ytterligare detta belopp torde böra inhämtas.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för attachéer upptagna delposten till prisutjämningsstillägg må för budgetåret 1947/48 överskridas med ytterligare högst 10 000 kronor.

[3.] **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Pressattachéer, förslagsanslag.** I gällande avlöningsstat under detta anslag har upptagits bl. a. en obetecknad anslagspost till prisutjämningsstillägg med 10 000 kronor. Av skäl, som anförts i det föregående, erfordras under innevarande budgetår för prisutjämningsstillägg till pressattachéerna därutöver 30 000 kronor. Riksdagens medgivande att överskrida posten med detta belopp torde böra inhämtas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för pressattachéer upptagna delposten till prisutjämningsstillägg må för budgetåret 1947/48 överskridas med högst 30 000 kronor.

[4.] **4 a. Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Ytterligare medel till skrivbiträden, reservationsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår har till avlöningar åt skrivbiträden vid beskickningar och konsulat uppförts ett reservationsanslag av 1 520 000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. 2/1948; rd. skr. 38/1948) har riksdagen sedermera å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår för ändamålet därutöver anvisat ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor. Av nyss anförda skäl erfordras emellertid under budgetåret 1947/48 härför ytterligare ett belopp av 60 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Ytterligare medel till skrivbiträden* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 60 000.

[5.] 5 a. *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Ytterligare medel till extra biträden och vaktbetjänte, reservationsanslag.* I riksstaten för innevarande budgetår har till avlöningar åt ifrågavarande personal uppförts ett reservationsanslag av 415 000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. 2/1948; rd. skr. 38/1948) har riksdagen sedermera å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår för ändamålet därutöver anvisat ett reservationsanslag av 385 000 kronor. Av förut anförda skäl erfordras emellertid under budgetåret 1947/48 härför ytterligare ett belopp av 50 000 kronor.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Ytterligare medel till extra biträden och vaktbetjänte* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50 000.

D. Diverse.

[6.] 5. *Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige.* Såsom framgår av statsverkspropositionen under förevarande anslagspunkt till innevarande års riksdag (III ht., s. 30) anhöll Svenska institutet i skrivelse den 8 oktober 1947, att å tilläggsstat för budgetåret 1947/48 måtte anvisas 125 000 kronor, dels till täckandet av bristen från föregående budgetår, dels till en sådan ökning av statsbidraget för innevarande budgetår, att verksamheten skulle kunna fullföljas i planerad och påbörjad omfattning. Jag var icke beredd att redan i statsverkspropositionen taga ställning till denna fråga. Det syntes av statsfinansiella skäl böra omsorgsfullt undersökas, huruvida verksamheten kunde utan olägenhet i någon mån tillfälligt begränsas och huruvida någon utväg stode till buds att med finansiering från enskilt håll avhjälpa de aktuella svårigheterna.

Institutet hade ursprungligen för budgetåret 1947/48 beräknat utgifterna till 1 050 000 kronor, medan de enskilda bidragen hade beräknats inflyta med 350 000 kronor. Institutet hade därför hemställt om ett statsbidrag av minst 700 000 kronor, innebärande en ökning å 250 000 kronor i förhållande till budgetåret 1946/47 (prop. 238/1947, s. 7). Över denna framställning hade yttrande inhämtats från 1946 års sakkunniga för upplysningsverksamheten i utlandet. De sakkunniga ha visserligen funnit det önskvärt, att statsmedel ställas till institutets förfogande i den av institutet föreslagna

omfattningen, men i rådande läge ansett sig nödsakade räkna med ett i huvudsak oförändrat statsbidrag för budgetåret 1947/48, under uttalande att denna lösning borde betraktas som provisorisk.

I enlighet med förslag i propositionen beviljade 1947 års riksdag under förevarande anslag 455 000 kronor, och den reducerade budget, som institutet därefter framlade, slutade på en utgiftssumma av 905 000 kronor. Vid uppgörandet av denna budget förutsattes fortfarande, att 350 000 kronor skulle erhållas i enskilda bidrag, medan återstående belopp, 100 000 kronor, beräknades kunna täckas med medel, som det ansågs möjligt att inbespara under budgetåret 1946/47 genom en inskränkning av verksamheten. Emellertid har institutet icke kunnat fasthålla vid dessa beräkningar. Vad inkomsterna beträffar synas medlemsavgifterna för budgetåret, i stället för ursprungligen beräknade 350 000 kronor, böra upptagas till allenast 300 000 kronor. Jag torde få på denna punkt hänvisa även till vad institutet tidigare anfört angående de svårigheter, som numera möta vid utverkandet av enskilda bidrag (statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, III ht., s. 32). I stället för det beräknade överskottet på 100 000 kronor för budgetåret 1946/47 uppstod ett underskott på 15 000 kronor, till en del likaså beroende på bortfall av beräknade medlemsavgifter. Sammanlagt skulle alltså tillgångarna komma att uppgå till 740 000 kronor för innevarande budgetår (455 000 kronor i statsbidrag + 300 000 kronor i medlemsavgifter — 15 000 kronor, utgörande underskott för budgetåret 1946/47). Vad utgifterna beträffar ha som nämnts dessa tidigare beräknats till 905 000 kronor (se statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, III ht., s. 31). Till följd av redan under budgetåret 1946/47 gjorda åtaganden och framför allt till följd av de ständigt stegrade anspråk, som ställts på institutets allmänna verksamhet såväl från utlandet som från svenska myndigheter och organisationer, har det icke visat sig möjligt att nedskära utgifterna till det belopp, som för närvarande står till institutets förfogande. Efter en omsorgsfull prövning har jag kommit till den slutsatsen, att institutets verksamhet under innevarande budgetår icke kan i skäligen omfattning upprätthållas under en kostnadsgräns av 865 000 kronor. Icke minst ha hänsyn till dagens internationella läge nödvändiggjort för institutet att fullfölja de arbetsuppgifter, som kunnat inrymmas inom denna kostnadsram.

För institutets fortsatta arbete inom denna ram skulle alltså erfordras ett ytterligare bidrag av (865 000 — 740 000 =) 125 000 kronor. Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48
anvisa ett anslag av kronor 125 000.

[7.] 11 a. Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*. I gällande riksstat har för detta ändamål uppförts ett reservationsanslag av 15 000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts för-

slag (prop. 2/1948; rd. skr. 38/1948) har riksdagen sedermera å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår härför därutöver anvisat ett reservationsanslag av 20 000 kronor.

Den ökning av kostnaderna under förevarande anslag, till vars täckande medel sålunda redan äskats och beviljats å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår, hänför sig i främsta rummet till utgifter för utgivandet av framställningar över Sveriges utrikespolitik under det andra världskriget och för de sakkunniga för utredning av frågan om den slutliga dispositionen av vissa tyska tillgodohavanden i Sverige (tyskmedelskommittén). Dessa kostnader ha kommit att belasta anslaget med avsevärt större belopp än vad tidigare förutsetts. Verkställda beräkningar ge vid handen, att med anledning härav en förhöjning av anslaget med ytterligare 40 000 kronor erfordras.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett reservationsanslag av kronor 40 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Tore Högstedt.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE. KOCK.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 och anför därvid följande.

C. Försvarskrafterna.

[1.] 1. **Försvarsstaben: Avlöningar.** I den av riksdagen för innevarande budgetår fastställda avlöningsstaten för försvarsstaben är under anslagsposten Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer uppförd en obetecknad delpost å 19 000 kronor till prisutjämnings-tillägg. Vid anmälan till propositionen 1948: 209 (s. 47) av försvarsstabens avlöningsanslag för nästa budgetår har jag förordat, att berörda delpost uppräknas till 60 000 kronor för att Kungl. Maj:t skulle äga möjligheter att anpassa försvarsattachéernas avlöningsförhållanden till dem som gällde för övrig personal vid beskickningarna.

Vid anmälan förut denna dag av fråga om överskridande av motsvarande delpost i avlöningsstaten för diplomatisk och konsulär personal m. m. har ministern för utrikes ärendena framhållit, att det under senaste tiden såväl genom levnadskostnadernas fortgående stegring som genom valutaåtgärder i vissa främmande länder blivit nödvändigt att i form av prisutjämnings-tillägg bereda därvarande tjänstemän ersättning för deras ökade utgifter. Av samma anledning ha vissa försvarsattachéer måst beredas motsvarande

ersättning. Detta medför emellertid, att förenämnda i försvarsstabens avlöningsstat upptagna delpost till prisutjämningsstillägg behöver överskridas. Med godtagande av en av chefen för försvarsstabens i skrivelse den 14 maj 1948 framlagd beräkning uppskattar jag det ytterligare medelsbehovet under delposten i fråga till 40 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för försvarsstabens upptagna delposten till prisutjämningsstillägg må för budgetåret 1947/48 överskridas med högst 40 000 kronor.

E. Diverse.

[2.] 7. *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.* Detta anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 350 000 kronor. Av uppgift å anslagets ställning, som lämnats av försvarets civilförvaltning, framgår, att av anslaget under budgetårets tre första kvartal förbrukats drygt 325 000 kronor, varför icke fullt 25 000 kronor återstodo för det sista kvartalet. Under budgetåret ha vissa större utredningsarbeten, främst 1945 års försvarskommittés, slutförts. Å andra sidan pågå fortfarande vissa kostnadskrävande utredningar, främst 1946 års militära förvaltningsutredning och de på dennas initiativ igångsatta organisationsundersökningarna inom den centrala försvarsförvaltningen. Det är därför nödvändigt att anslaget förstärkes. Anslagsbelastningen under första kvartalet 1948 utgjorde i runt tal 130 000 kronor. Jag räknar emellertid med att utgifterna under budgetårets sista kvartal skola kunna nedbringas till omkring 100 000 kronor. Då inemot 25 000 kronor voro odisponerade vid kvartalets början, skulle ett förstärkningsanslag av 75 000 kronor vara erforderligt. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 75 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

S. Roswall.

Egentliga statsutgifter.

V a h u v u d t i t e l n.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, anmäler under inrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 samt anför därvid följande.

D. Överståthållarämbetet och landsstaten.

[1.] Överståthållarämbetet: Avlöningar. I avlöningsstaten för överståthållarämbetet för budgetåret 1945/46 upptogs en anslagspost på 112 800 kronor för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Den 29 juni 1945 medgav Kungl. Maj:t, att anslagsposten finge överskridas med ett belopp, som erfordrades för bestridande av avlöningskostnaden för en barnavårdsassistent, för vilket ändamål ämbetet under nämnda budgetår utbetalat 2 818 kronor 9 öre. Efter framställningar från ämbetet den 1 februari och den 18 april 1946 medgav Kungl. Maj:t vidare genom två särskilda brev av den 10 maj samma år, att posten finge överskridas med tillhoppa 39 600 kronor. Med anledning av en av ämbetet den 5 juni 1946 gjord framställning anbefalldes slutligen statskontoret genom beslut den 21 juni 1946 att för förstärkning av ifrågavarande anslagspost till ämbetet utbetala högst 5 000 kronor från femte huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Till ämbetets förfogande för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal stodo alltså under budgetåret 1945/46 sammanlagt (112 800 + 2 818: 09 + 39 600 + 5 000) 160 218 kronor 9 öre.

Den stora stegringen av ämbetets medelsbehov under budgetåret 1945/46 berodde väsentligen på en fortgående kraftig ökning av antalet passansök-

ningar. I sin skrivelse den 5 juni 1946 anförde ämbetet sålunda bl. a. att, medan ämbetet vid avgivandet av framställningen om anslagsöverskridande den 1 februari samma år ansett sig kunna räkna med i genomsnitt 120 passansökningar om dagen, antalet sådana ansökningar undan för undan ökats till omkring 300 om dagen. Antalet biträden på passbyrån hade därför måst ökas från 5 till 10. Det oaktat och trots övertidsarbete hade endast en mindre del av passen hunnit utskrivas av passbyråns personal, beroende på att denna under större delen av arbetstiden vore sysselsatt med mottagning av besökande. Det stora flertalet pass hade därför måst utlämnas till personer utom ämbetet för utskrift mot ackordsersättning.

I skrivelse den 4 november 1946 framhöll *överståthållarämbetet*, att antalet passansökningar under juni månad 1946 stigit till i medeltal 500 om dagen. På grund därav hade det blivit nödvändigt att öka antalet biträden på passbyrån från 10 till omkring 25. Trots detta hade alltjämt flertalet pass måst utlämnas för utskrift till personer utom verket. De för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal avsedda medlen hade visat sig otillräckliga och posten hade måst överskridas med 948 kronor 41 öre. Ämbetet hemställde, att Kungl. Maj:t täcktes medgiva, att vid överskridandet finge bero.

Framställningen föranledde icke någon åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, enär — enligt vad verkställd undersökning givit vid handen — hinder icke syntes föreligga mot att överföra de utgifter, som orsakat överskridandet, till räkenskaperna för budgetåret 1946/47, varom ämbetet underrättades under hand. Denna möjlighet att reglera överskridandet har, enligt vad som numera framkommit, icke utnyttjats av ämbetet. För det belopp, varmed anslagsposten överskridits, saknas alltså alltjämt täckning.

Vid 1947 års riksdag beslöts en omorganisation av *överståthållarämbetet*, vilken innebar, att ur ämbetet utbrötos sådana delar, som handhade kommunala uppgifter, och att kvarstående delar, med i huvudsak samma uppgifter som en länsstyrelse, i sin helhet uppfördes på riksstaten (proposition nr 192, riksdagens skrivelse nr 334). Ämbetet skulle därefter bestå av tre huvudavdelningar, nämligen första och andra kansliavdelningen samt skatteavdelningen, ävensom vissa underavdelningar, däribland en särskild trafikavdelning under andra kansliavdelningen. Omorganisationen trädde i kraft den 1 januari 1948.

Genom beslut den 30 juni 1947 fastställde Kungl. Maj:t avlöningssåter för ämbetet dels för tiden 1 juli—31 december 1947 och dels för tiden 1 januari—30 juni 1948. För den sistnämnda tiden avsågos särskilda belopp för kansliavdelningarna och för skatteavdelningen. För kansliavdelningarna upptogs bl. a. en post till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal å 114 700 kronor. Samtidigt anbefalldes *överståthållarämbetet* att inkomma med utredning om medelsbehovet under bl. a. nämnda post jämte redogörelse för den personaluppsättning, som avsetts med beräkningen av medelsbehovet under budgetbehandlingen. Sedan utredningen inkommit, föreskrev Kungl. Maj:t genom beslut den 31 oktober 1947, att av anslagsposten finge tagas i anspråk högst 108 500 kronor.

I två särskilda skrivelser den 23 februari och den 20 april 1948 har *överståthållarämbetet* hemställt om ytterligare medel för avlönande av icke-ordinarie personal.

I *skrivelsen den 23 februari 1948* har ämbetet framhållit, att kostnaderna för avlöningar åt den icke-ordinarie personalen å kansliavdelningarna under tiden 1 januari—30 juni 1948 kunde beräknas komma att uppgå till omkring 131 000 kronor, d. v. s. till ett omkring 22 500 kronor högre belopp än som anvisats. Anledningen till denna ökning av medelsbehovet berodde bl. a. på att 9 ordinarie kontorsbiträdestjänster vore vakanta på grund av den reglerade befordringsgången för biträdespersonal och att till följd härav icke-ordinarieposten belastades med avlöningskostnader för ett lika stort antal biträden utöver vad som beräknats. Vidare uppehölls en vakant ordinarie kanslisttjänst av en pensionerad polisman, som avlönades från samma post.

Innan jag närmare går in på innehållet i ämbetets framställning av den 20 april 1948 torde jag få erinra, att Kungl. Maj:t den 30 januari 1948 förordnat, att för fullgörande av arbetsuppgifter enligt kungörelsen den 15 november 1945 (nr 706) angående reglering av handeln med och användningen av bilgummi samt för lämnande av biträde åt länstrafikledaren, hos länsstyrelserna må under senare hälften av löpande budgetår finnas anställda tillfälliga befattningshavare. I en med anledning härav den 23 februari 1948 inom överståthållarämbetet upprättad promemoria har framhållits, att för ifrågasvarande arbetsuppgifter viss ytterligare personal behövde anställas vid ämbetets trafikavdelning fr. o. m. den 1 mars 1948, nämligen 1 föreståndare med lön enligt lönegrad Cg 21, 3 assistenter med arvode av 700 kronor i månaden och 3 biträden med arvode av 355 kronor i månaden. För budgetåret 1947/48 erfordrades för avlöning av dessa befattningshavare ävensom för ackordsersättning för utskrift av listor ur bilregistret för prägling av plåtar till adressograf sammanlagt 36 733 kronor, varav 3 935 kronor för rörligt tillägg.

Jag vill vidare erinra, att Kungl. Maj:t den 9 april 1948 förordnat, att länsstyrelserna må för återstoden av innevarande budgetår anställa tillfälliga befattningshavare för handläggningen av de ärenden, som ankomma på länsstyrelserna enligt kungörelsen den 19 mars 1948 (nr 136) angående reglering av försäljningen och förbrukningen av flytande bränsle m. m.

I *skrivelsen den 20 april 1948* har ämbetet anmält, att de med regleringarna å trafikväsendets område sammanhängande arbetsuppgifterna nödvändiggjort anställande av viss tillfällig personal vid ämbetets trafikavdelning. Den i promemorian av den 23 februari 1948 förutsatta utökningen av personalen å trafikavdelningen hade icke kommit till stånd förrän fr. o. m. april månad. Utökningen hade emellertid som följd av bensinransoneringen blivit något större än som beräknats. I stället för 3 assistenter med 700 kronor i månaden hade sålunda anställts 9 sådana befattningshavare med 400 kronor i månaden. Biträdenas antal hade ökats med 7 i stället för med 3. Härtill komme ackords- och övertidsersättningar på tillhoppa 7 625 kronor, som icke medräknats i promemorian. Sammanlagt skulle de i promemorian an-

givna kostnaderna behöva höjas med 13 220 kronor, varav för rörligt tillägg 1 416 kronor.

Ämbetet har upplyst, att såsom assistenter skulle anlitas polismän, vilka vore kommenderade till tjänstgöring vid poliskammarens trafikexpedition. Den statliga andelen av kostnaderna för deras avlöning hade preliminärt fastställts till belopp motsvarande något mer än halva avlöningen till poliskonstapel med slutlön.

Sammanfattningsvis har ämbetet i de båda framställningarna av den 23 februari och den 20 april 1948 hemställt, att — utöver det belopp av 108 500 kronor, som ämbetet jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 31 oktober 1947 äger använda för avlöningar åt icke-ordinarie personal — för samma ändamål få taga i anspråk ytterligare (22 500 + 36 733 — 3 935 + 13 220 — 1 416) 67 102 eller i runt tal 67 000 kronor.

Avlöningarna under nästa budgetår åt den i framställningen av den 20 april 1948 angivna tillfälliga personalen ha slutligen av ämbetet beräknats komma att draga en kostnad för månad räknat av 11 085 kronor, varav 1 187 kronor för rörligt tillägg.

Departementschefen. Överståthållarämbetets i framställningen den 4 november 1946 gjorda hemställan, att vid överskridandet av ämbetets icke-ordinariepost för budgetåret 1945/46 måtte få bero, föranleder icke någon erinran från min sida. Ärendet är emellertid av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning.

Ämbetets hemställan om förstärkning av den för senare hälften av budgetåret 1947/48 avsedda icke-ordinarieposten anser jag mig likaledes böra biträda. Vissa av merkostnaderna torde vara av den art att Kungl. Maj:t enligt riksdagens bemyndigande äger rätt att för deras bestridande medgiva överskridande av anslagsposten. Emellertid torde vara lämpligt att i ett sammanhang underställa riksdagen hela frågan om anslagspostens överskridande.

För nästa budgetår har anslagsposten upptagits förslagsvis. Jag utgår från att Kungl. Maj:t för samma budgetår skall äga medgiva överskridande av posten för avlöning av den tillfälliga personal, som må bli erforderlig för handhavandet av regleringarna på trafikväsendets område.

På grund av det anförda får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna det skedda överskridandet med 948 kronor 41 öre av den i överståthållarämbetets avlöningsstat för budgetåret 1945/46 upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal,

dels ock medgiva, att den i avlöningsstaten för överståthållarämbetet upptagna anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal vid kansliavdelningarna må för tiden 1 januari—30 juni 1948 överskridas med högst 67 000 kronor.

E. Polisväsendet.

[2.] Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar. I avlöningsstaten för statens kriminaltekniska anstalt för budgetåret 1946/47 upptogs en anslagspost på 47 000 kronor för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. I skrivelse den 20 mars 1947 hemställde styrelsen för anstalten, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att posten finge överskridas med ett belopp av 11 756 kronor. Styrelsen uttalade, att posten tydligen beräknats så, att den skulle medgiva utbetalande av avlöningar åt den icke-ordinarie personal, som funnits anställd vid anstalten vid budgetårets ingång. För detta ändamål erfordrades enligt styrelsens beräkningar 44 554 kronor. Till bestridande av oförutsedda utgifter skulle alltså till styrelsens förfogande stå ett belopp av 2 446 kronor. Beträffande orsaken till det beräknade underskottet å posten upplyste styrelsen, att tre extra kontorsbiträden hade förordnats att under hela budgetåret uppehålla tre extra ordinarie kontorsbiträdesbefattningar, vilkas innehavare uppehölle ordinarie tjänster, att under budgetårets sista två månader ett extra kontorsbiträde beräknades skola vara tjänstledigt för havandeskap, att ett ordinarie kontorsbiträde fr. o. m. den 1 september 1946 varit förordnat som kanslibitråde mot arvode, som utgått från icke-ordinarieposten, att anstalten nödgats anlita extra skrivhjälp samt utbetala övertidsersättning i större utsträckning än tidigare, huvudsakligen på grund av att anstalten under budgetåret ålagts att upprätta visst spärregister men även med hänsyn till skriftexperternas ökade arbetsbörda samt att med hänsyn till läget på arbetsmarknaden expeditionsvaktsbiträdets arvode fr. o. m. den 16 oktober 1946 ökats från 180 kronor till 250 kronor i månaden. De vid anslagsberäkningen icke förutsedda utgifterna uppgingo till följande belopp.

3 kontorsbiträden under 12 månader à 213:50	kronor	7 686
1 kontorsbiträde under 2 månader à 213:50	»	427
1 kanslibitråde under 10 månader à 405:—	»	4 050
Extra skrivhjälp	»	294
Övertidsersättning	»	1 150
Merkostnad för avlöning åt expeditionsvaktsbiträdet	»	595

Summa kronor 14 202.

Då, såsom förut framhållits, ett belopp av 2 446 kronor beräknades stå till styrelsens förfogande för oförutsedda utgifter, kunde överskridandet antagas komma att uppgå till (14 202 — 2 446) 11 756 kronor.

Med anledning av berörda framställning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 2 maj 1947 att anslagsposten finge för bestridande av oundgängliga utgifter för de med framställningen avsedda ändamålen överskridas med högst 8 113 kronor.

I skrivelse den 12 december 1947 har *styrelsen för anstalten* anmält, att anstaltens icke-ordinariepost för budgetåret 1946/47 överskridits med 2 719 kronor 66 öre utöver det av Kungl. Maj:t medgivna beloppet 8 113 kronor. Styrelsen framhåller, att utgifterna för de med anslagsposten ursprungligen avsedda ändamålen vid budgetårets utgång hade uppgått till 44 207 kronor 86 öre. För oförutsedda utgifter vore därför ett belopp av 2 792 kronor 14 öre disponibelt mot förut beräknade 2 446 kronor. För ändamål, vartill hänsyn icke tagits vid anslagsberäkningen, hade posten belastats med utgifter på sammanlagt 13 624 kronor 80 öre enligt följande fördelning.

3 kontorsbiträden	kronor	7 617: 83
1 kanslibiträde (10 månader)	»	3 901: 37
Extra skrivhjälp	»	293: 55
Övertidsersättning	»	1 217: 05
Merkostnad för expeditionsvaktsbiträde	»	595: —

Summa kronor 13 624: 80.

Sedan detta belopp minskats dels med det belopp, varmed Kungl. Maj:t medgivit överskridande och dels med den uppkomna »besparingen» å anslagsposten kvarstode 2 719 kronor 66 öre utan täckning.

Styrelsen har vidare framhållit, att under budgetåret 1946/47 en besparing å 10 395 kronor uppstått på den för avlöningar åt anstaltens ordinarie tjänstemän avsedda anslagsposten, vilket belopp icke hade behövt tagas i anspråk, enär motsvarande utgifter belastat icke-ordinarieposten.

Styrelsen har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga sådan åtgärd, att det uppkomna underskottet å icke-ordinarieposten bleve reglerat.

Departementschefen. Jag finner icke anledning att framställa erinran mot det av styrelsen anmälda anslagsöverskridandet. Enär räkenskaperna för budgetåret 1946/47 numera äro avslutade, synes det icke lämpligen böra ifrågakomma att vidtaga någon åtgärd till förstärkning av anslagsposten med ett mot överskridandet svarande belopp. I stället synes böra förklaras, att vid överskridandet får bero. På grund härav och då ärendet är av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det skedda överskridandet med 2 719 kronor 66 öre av den i avlöningsstaten för statens kriminaltekniska anstalt för budgetåret 1946/47 upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

H. Diverse.

[3.] 8 a. Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 400 000 kronor. Å tilläggsstat II har riksdagen för samma ändamål anvisat ett reservationsanslag av 125 000 kronor (prop. nr 2/1948, bil. 5, p. 4, riksd. skriv. nr 34). Därjämte har Kungl. Maj:t, efter riksdagens hörande, genom beslut den 19 mars 1948 föreskrivit, att ett belopp av 55 000 kronor skall överföras till V a huvudtitelns kommittéanslag från V huvudtitelns motsvarande anslag. Det för bestridande av inrikesdepartementets kommittékostnader disponibla beloppet uppgår för budgetåret således till (400 000 + 125 000 + 55 000) 580 000 kronor. Förbrukningen under budgetårets första tio månader har utgjort sammanlagt omkring 530 000 kronor, däri inräknat ett belopp av omkring 14 000 kronor, som i början av innevarande månad utbetalats till gäldande av vissa tryckerikostnader. Anslagsbelastningen har således för månad räknat hittills i genomsnitt uppgått till cirka 53 000 kronor. Vid fortsatt oförändrad medelsåtgång skulle alltså utgifterna under budgetårets två sista månader kunna beräknas till 106 000 kronor. En förstärkning av anslaget med (530 000 + 106 000 — 580 000) 56 000 kronor synes därför vara nödvändig. Med hänsyn *dels* till att två större kommittéer för utredning av länsstyrelsernas organisation m. m. och av skyddsrumfrågan nyligen börjat sin verksamhet, *dels ock* till att utgifterna för kommittéer visa en regelmässig ökning under budgetårets sista månader, finner jag emellertid en förstärkning med 60 000 kronor erforderlig. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag*
 av kronor 60 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

K. A. Åkerberg.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 samt anför därvid följande.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

[1.] 7. **Vägunderhållet, reservationsanslag.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1947 års statsverksproposition framlagda förslag har riksdagen för budgetåret 1947/48 till Vägunderhållet anvisat ett reservationsanslag av 124 200 000 kronor, vilket genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1947 i sin helhet ställts till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande, att av styrelsen användas för därmed avsett ändamål.

I skrivelse den 30 april 1948 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt om anvisande av ytterligare anslagsmedel till vägunderhållet för budgetåret 1947/48.

Styrelsen erinrar i sin skrivelse till en början om att styrelsen i sina *petita* för innevarande budgetår framhållit, att det av styrelsen äskade anslaget till vägunderhållet beräknats på grundval av 1946 års löne- och prisnivå. Sedan ifrågavarande beräkning gjordes ha emellertid vissa omständigheter tillkommit som inverkat fördyrande på vägunderhållet. Dessa äro enligt styrelsen följande, nämligen *dels* det på våren 1947 träffade avtalet

mellan styrelsen och svenska väg- och vattenbyggnadsarbetareförbundet rörande vägunderhållet, vilket ägde giltighet från den 1 januari 1947 och medfört kostnadshöjningar under hela budgetåret 1947/48, dels motsvarande i april 1948 träffade avtal mellan samma parter, som äger giltighet från den 1 januari 1948 och medför kostnadshöjningar under andra hälften av budgetåret (första halvåret 1948), dels ock de från den 1 april 1948 höjda priserna för bensin och brännolja, vilka öka underhållskostnaderna för budgetårets sista kvartal (andra kvartalet 1948).

Under förutsättning att vägunderhållsarbetet under budgetåret 1947/48 genomföres i den omfattning som avsågs vid underhållsanslagets beräkning, borde detta anslag enligt styrelsens på uppgifter från vägförvaltningarna grundade beräkningar egentligen förstärkas med följande belopp:

Med hänsyn till löneökningar på grund av 1947 års avtal, för hela budgetåret 1947/48	kronor	5 200 000
Med hänsyn till löneökningar på grund av 1948 års avtal, för första halvåret 1948	»	3 547 000
Med hänsyn till höjningen av priserna på bensin och brännolja, för andra kvartalet 1948	»	1 848 000
Summa kronor		10 595 000.

Styrelsen har emellertid av i det följande angivna skäl kommit till att medelstillskottet för innevarande budgetår kan väsentligt begränsas.

För budgetåret 1947/48 ha vägförvaltningarna till sitt förfogande haft följande vägunderhållsmedel i avrundade tal:

Reserverade medel från budgetåret 1946/47	kronor	4 787 000
Lagrat grus m. m., som betalats med tidigare års medel	»	2 605 000
Av styrelsen fördelade medel för budgetåret 1947/48 ..	»	116 225 000
Summa kronor		123 617 000.

Vid fördelningen mellan vägförvaltningarna av vägunderhållsanslaget för budgetåret 1947/48 reserverade styrelsen för oförutsedda utgifter ett belopp, som — fränsett vissa för särskilda ändamål avsatta medel och efter avräkande av vissa mindre under budgetåret disponerade summor — nu uppgår till 7 149 050 kronor.

Den rådande bristen på arbetskraft har medfört att vägunderhållsarbetet icke kunnat bedrivas i avsedd omfattning. Av denna anledning beräknas vid budgetårets utgång i sju län uppstå ett överskott å de fördelade medlen om sammanlagt 1 910 000 kronor. Hänsyn har emellertid härvid icke tagits till kostnadsökningarna på grund av 1948 års löneavtal och höjningen av bensin- och brännoljepriserna. För de övriga länens vidkommande väntas de redan fördelade medlen med tillskott av 2 690 000 kronor från det hos styrelsen reserverade beloppet vara tillräckliga för att finansiera under-

derhållet i den omfattning, som i samband med anslagsberäkningen avsetts, ävensom att framdeles avgiva framställning om anslagsförstärkning å tilllägsstat för en nu till 16 940 000 kronor beräknad kostnadsökning.

Styrelsen har slutligen i förevarande sammanhang till förnyad prövning upptagit frågan om gottgörelse till vägmästare som upplåter expeditiionslokal i sin bostad.

Denna fråga behandlades vid 1945 års riksdag. I skrivelse den 16 mars 1944 hade styrelsen — med förmälan att ett stort antal vägmästare gjort framställning om ersättning för att de måste taga i anspråk del av sin bostad till vägmästarkontor — hemställt om bemyndigande att utbetala ersättning med belopp som styrelsen funne skäligen. Sedan allmänna lönenämnden i avgivet yttrande bland annat förordat att visst maximibelopp, förslagsvis 240 kronor för år, skulle fastställas, upptogs frågan i propositionen 1945: 261 angående anslag till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och vägförvaltningarna m. m. I enlighet med i nämnda proposition framlagt, av riksdagen godkänt förslag medgav Kungl. Maj:t i skrivelse den 15 juni 1945, att styrelsen finge till vägmästare, som upplåte expeditiionslokal i sin bostad, utbetala gottgörelse härför med högst 240 kronor för år, därvid Kungl. Maj:t förklarade Sig vilja framdeles, efter framställning av styrelsen, pröva huruvida gottgörelse i undantagsfall skäligen finge utgå med högre belopp.

Sedan styrelsen efter förhandling med Sveriges arbetsledareförbund utarbetat vissa normer för beräkandet av här avsedd gottgörelse, inkommo från vägförvaltningarna i början av år 1946 redogörelser för verkställda beräkningar och förslag till gottgörelse åt cirka 145 vägmästare. Det framgick därvid att vägmästarna i stor omfattning ansågo de på de angivna normerna verkställda beräkningarna vara otillfredsställande och att antalet fall, där gottgörelse utöver maximibeloppet ansåges böra utverkas, var mycket stort och ingalunda inskränkt till undantagsfall. Såväl styrelsen som arbetsledareförbundet hade nu kommit till den uppfattningen, att det knappast skulle bli va möjligt för Kungl. Maj:t att med tillämpande av de av riksdagen godkända beräkningsgrunderna bifalla, helt eller delvis, de många ansökningarna om högre gottgörelse.

På grund härav beslöt arbetsledareförbundet att vid domstol få frågan om vägmästarnas rätt i förevarande avseende prövad, och på föranstaltande av förbundet stämde en vägmästare Kungl. Maj:t och kronan med yrkande om sådan gottgörelse, varom här är fråga. Med anledning härav överenskommo styrelsen och förbundet om att ärendet i övrigt skulle vila tills vidare. Det instämnda målet — vilket i allt väsentligt anses representativt för här förevarande spörsmål — fullföljdes till högsta instans. Högsta domstolen förklarade, att vid kronans övertagande av den allmänna väghållningen några bestämmelser icke meddelats, av vilka följde skyldighet för kronan att till kåranden i hans egenskap av vägmästare upplåta expeditiionslokal eller ersätta kostnaderna för sådan lokal. Skyldighet i dessa hänseenden förelåge ej heller på grund av andra rörande statstjänstemännens avlöning gällande föreskrifter. Kåranden vore följaktligen, till

dess annat bleve bestämt, pliktig såväl att själv hålla expeditionslokal som att svara för de därmed förenade kostnaderna. Vid angivna förhållanden vore käranden icke berättigad att utfå ersättning för nämnda kostnader till högre belopp eller i annan ordning än som angivits i Kungl. Maj:ts skrivelse den 15 juni 1945.

I anslutning till vad som sålunda förekommit i ärendet framhåller väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att, även om vägmästare i enlighet med nyssnämnda dom icke är juridiskt berättigad till gottgörelse, det enligt styrelsens mening är självklart att gottgörelse skall utgå och att denna skall bestämmas till skäligt belopp. Styrelsen anför vidare bl. a. följande.

Den i Kungl. Maj:ts dom fastslagna skyldigheten för vägmästare att själv hålla expeditionslokal innebär uppenbarligen en börda för vägmästaren. Han måste finna sig i att ett av hans bostadsrum hela dagen är oanvändbart för sitt egentliga ändamål, då där i allmänhet är placerat ett biträde och trafiken av besökande ofta är stor såväl under som efter tjänstetiden. Den ökning av städningsarbetet, som följer av besöksfrekvensen, torde också i allmänhet vara mycket påtaglig.

De vid 1945 års riksdag fastställda beräkningsgrunderna medgiva endast i ringa omfattning vad som enligt styrelsens mening kan betecknas som skälig gottgörelse. Enligt de från vägförvaltningarna inkomna beräkningarna — vilka baserats på nämnda av styrelsen fastställda normer och, fränsett enstaka undantag, synas vara fullt riktiga — skulle i ett 70-tal fall vägmästarens kostnader uppgå till 500 kronor eller mera per år. Det fastställda maximibeloppet täcker icke ens halva denna kostnad. Endast i omkring 20 fall beräknas kostnaderna vara så låga att maximibeloppet motsvarar 70—80 procent, vilka procentsatser styrelsen räknat med i sina normer. Lägre procentsats bör enligt styrelsens mening icke ifrågakomma.

Enligt vad styrelsen erfarit ha de gällande beräkningsgrunderna utlöst mycken bitterhet inom vägmästarkåren, vars medlemmar ha svårt att förstå det rätta i systemet. En justering av beslutet till vägmästarnas förmån skulle därför mycket bidra till arbetsglädje och trevnad.

Styrelsen hänvisar slutligen till att skogsstyrelsen jämlikt bemyndigande utfärdat bestämmelser om ersättning för hållande av tjänsterum, vilken ligger avsevärt högre än vad som bestämts för vägmästarna.

Under åberopande av vad sålunda anförts föreslår styrelsen, att den år 1945 beslutade maximeringen borttages och att principen blir, att skälig gottgörelse skall utbetalas. Den kostnadsökning, som skulle bli en följd av ändringen, uppskattas till omkring 15 000 kronor per år. Styrelsen förordar vidare, att beslutanderätten i här avsedda ärenden helt decentraliseras till styrelsen. Med hänsyn till att frågan om gottgörelsens storlek hitintills blivit slutligt löst endast för en ringa del av de ifrågavarande vägmästarna, föreslår styrelsen slutligen, att de nya bestämmelserna givas retroaktiv verkan från och med den 1 januari 1944.

Departementschefen. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har det senaste löneavtalet för vägarbetarna samt den ökade beskattningen på bensin och brännolja i väsentlig mån ändrat förutsättningarna för kostnadsberäkningen med avseende på såväl innevarande som nästa budgetårs vägunderhållsanslag. Ehuru de inträdda kostnadsstegringarna i och för sig

skulle kunna motivera ett större medelstillskott för nu löpande budgetår, har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen med hänsyn till de av bristen på arbetskraft betingade svårigheterna att forcera vägunderhållsarbetet funnit sig böra begränsa sina anspråk på ytterligare anslagsmedel för detta budgetår till 1 500 000 kronor. För egen del anser jag visserligen att även detta medelsbehov — i betraktande av de överskott å fördelade medel som av styrelsen redovisats för vissa län — skulle kunna täckas inom ramen för det redan anvisade anslaget. Då emellertid dessa överskott helst böra användas för att återhämta eftersläpningen av arbetet inom de län, där de uppkommit, och då en förstärkning av vägunderhållsanslaget i alla fall synes få ske för nästa budgetår, har jag icke velat motsätta mig att ytterligare medel anvisas å tilläggsstat. Därest det av styrelsen anmälda behovet av medel för oförutsedda utgifter om ca 500 000 kronor skulle aktualiseras, torde dock detta för den korta tid av budgetåret som nu återstår utan olägenhet kunna täckas med anlitanande av befintliga överskottsmedel. Jag föreslår därför, att tilläggsanslaget begränsas till 1 000 000 kronor.

Vad angår vägunderhållsarbetet för nästa budgetår innebär väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag att detta skulle få planeras med sikte på att underhållsanslaget för nämnda budgetår efter framställning till riksdagen skulle kunna i mån av behov förstärkas med högst 16 940 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat kunna intäkterna av bensinskatten, bortsett från den extraskatt som beslutats av årets riksdag, nu uppskattas till 15 miljoner kronor mer än det belopp som i statsverkspropositionen beräknats och mot vilket vägutgifterna balanserats. Jag får därför förorda, att — om riksdagen icke finner anledning till erinran däremot — vägunderhållsarbetena för nästa budgetår få planeras i stort sett med den omfattning som vid anslagsberäkningen förutsatts. I den mån en anslagsförstärkning med hänsyn härtill befinnes påkallad för nästa budgetår, utgår jag sålunda från att denna kommer att kunna hållas inom ramen av angivna merinkomst av automobilskattemedlen.

Vad slutligen beträffar frågan om gottgörelse till vägmästarna för hållande av expeditionslokal har jag av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens redogörelse blivit övertygad om att de nu gällande bestämmelserna i ämnet icke kunna anses tillfredsställande och att en förbättring av dessa ersättningar är påkallad. Då styrelsens framställning inkommit så sent att ärendet icke hunnit remissbehandlas, är jag emellertid icke i tillfälle att framlägga något utformat förslag till ändring i ersättningsgrunderna. Frågan synes mig dock vara av så begränsad ekonomisk räckvidd att det — om riksdagen icke framställer erinran däremot — bör få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga beslut utan att ärendet ytterligare underställes riksdagens prövning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägunderhållet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1 000 000, att avräknas mot automobilskattemedlen.

I. Diverse.

[2.] 2 a. **Ersättning för viss fastighet, reservationsanslag.** Sedan härvarande norska legation uttryckt önskan att förvärva en tomt för uppförande av byggnad för legationen, överlämnade dåvarande djurgårdskommissionen med skrivelse den 17 juni 1947 och utrikesdepartementet med skrivelse den 20 juni 1947 för Kungl. Maj:ts prövning ett efter samråd mellan kommissionen och byggnadsstyrelsen upprättat preliminärt förslag till avtal angående överlåtelse till legationen av den Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga, numera rättsligt bildade tomten nr 1 i kvarteret Kompaniet å Östermalm.

Genom beslut den 11 juli 1947 medgav Kungl. Maj:t, att ifrågavarande tomtmark finge förvärfvas av norska legationen i huvudsaklig överensstämmelse med de villkor som angivits i avtalsförslaget, samt uppdrog åt djurgårdsnämnden att ombesörja försäljningen. I avtalsförslaget hade köpeskillingen bestämts till 1 268 500 kronor. Någon överlåtelse kom emellertid ej till stånd vid denna tid. Frågan har emellertid senare ånyo aktualiserats i annat sammanhang.

I samband med de förhandlingar, som förts rörande regleringen av de svensk-norska handels- och betalningsförhållandena under år 1948 har från norsk sida i en framställning den 22 oktober 1946 hemställts om restitution av omsättningsskatt m. m. för vissa varor som utförts till Norge. Ansökan avser ett belopp på högst 1 501 192 kronor 86 öre och lägst 1 087 567 kronor 29 öre. Vidare har begärts restitution av ett belopp på 315 863 kronor 12 öre, utgörande erlagda tullavgifter för till Norge utförda automobiler. En framställning i sistnämnda ärende har av formella skäl av svenska regeringen lämnats utan bifall genom beslut den 5 januari 1946.

Å andra sidan har från svensk sida begärts ersättning med ett belopp på 1 513 138 kronor 94 öre utgörande kostnader i samband med interneringen av vissa norska trupper, som under krigshandlingarna våren 1940 överskredo gränsen till Sverige. Ett motkrav på 1 miljon kronor har från norsk sida framställts i anledning av att vid en eldsvåda i svenska förråd förstörts material, tillhörande de norska trupperna.

Från svensk sida har framförts önskemål om en snar reglering av här berörda frågor. Trots de i viss mån osäkra beräkningsgrunderna för de framställda kraven och oaktat vissa av dem av formella skäl redan avvissats, har man från svensk sida förklarat sig beredd att tillstyrka ett förslag som innebär, att viss gottgörelse utgår till Norge. Då det icke är möjligt att fastställa några exakta belopp för de olika kraven och då ärendet vidare synes vara av den art att någon beloppsfixering över huvud taget icke lämpligen synes kunna ifrågakomma, har i stället från svensk sida föreslagits att förut angivna krav och motkrav skulle regleras genom överlåtelse till norska legationen av den förutnämnda tomten och att ett anslag å 1 268 500 kronor skulle äskas av riksdagen för att utbetalas till vederbörande svenska myndighet.

Från norsk sida har detta förslag till uppgörelse godtagits.

En definitiv uppgörelse enligt här angivna riktlinjer förutsätter, att riksdagen anvisar medel för ersättning till djurgårdsnämnden för den ifrågasvarande tomtmarken. Denna ersättning bör tillgodoföras vederbörande di-versemedelstitel. Jag förordar, att för ändamålet ett anslag å 1 268 500 kronor äskas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget torde böra anvisas å driftbudgeten under sjätte huvudtiteln.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för viss fastighet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1 268 500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Hård af Segerstad.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.**Attonde huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Weijne, och statsrådet Quensel anmäla härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48, statsrådet Quensel beträffande punkten 1 samt statsrådet Weijne beträffande punkten 2. Föredragandena anföra därvid följande.

C. Kyrkliga ändamål.

[1.] Arkitekttävling rörande restaurering av Uppsala domkyrka. I enlighet med av Kungl. Maj:t i 1944 års åttonde huvudtitel, punkten 43, framlagt förslag anvisade riksdagen för budgetåret 1944/45 ett reservationsanslag av 73 000 kronor till Arkitekttävling rörande restaurering av Uppsala domkyrka. Genom beslut den 15 juli 1944 förordnade därefter Kungl. Maj:t, att en pristävling för svenska arkitekter rörande restaurering av domkyrkan skulle äga rum. Därvid tillsattes en särskild *prisnämnd* för granskning av de tävlandes förslag. Vid tävlingstidens utgång den 1 november 1946 hade 25 förslag inkommit. Enär intet av de inkomna förslagen enligt prisnämndens mening var de andra så överlägset, att det utan genomgående ändringar kunde läggas till grund för utförande av restaureringen, ansåg sig prisnämnden icke kunna utdela något första pris. Däremot beslöt nämnden belöna två av förslagen med andra pris samt ett med tredje ävensom att inköpa fem av de övriga förslagen. Prisnämnden uttalade, att dessa prishelönta och inköpta förslag innebure så beaktansvärda uppslag och lösningar, att

deras författare borde givas möjlighet att fullfölja och utveckla sina förslag för att uppnå ett så gott slutligt resultat som möjligt. Därigenom borde man kunna få en verklig tillfredsställande utgångspunkt för domkyrkans gestaltning.

Prisnämnden har därför föreslagit, att en omtävling anordnades mellan författarna till de prisbelönta och inköpta förslagen.

Byggnadsstyrelsen samt *kyrkofullmäktige* och *domkapitlet i Uppsala* ha tillstyrkt prisnämndens förslag.

Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för en omtävling till 28 000 kronor enligt följande specifikation:

Modellstommar	kronor	1 000
Ersättning åt envar av åtta tävlande med 3 000 kronor....	»	24 000
Diverse omkostnader	»	3 000
		Summa kronor 28 000.

Då det å förutnämnda reservationsanslag enligt byggnadsstyrelsens beräkningar torde komma att uppstå en behållning av 18 000 kronor, har byggnadsstyrelsen gjort framställning om en medelsanvisning av 10 000 kronor, att av styrelsen jämte nämnda behållning disponeras för bestridande av sagda kostnader, 28 000 kronor, för omtävlingen. Härvid har förutsatts, att ersättningar och arvoden till tävlingsnämnd och dess personal, i likhet med motsvarande kostnader för huvudtävlingen, komme att bestridas från åttonde huvudtitelns kommittéanslag.

Föredraganden. Såsom av den lämnade redogörelsen framgått, råder samstämmighet mellan prisnämnden, byggnadsstyrelsen, domkapitlet och församlingen om att intet av de 25 vid arkitekttävlingen framkomna förslagen är sådant, att det i oförändrat skick kan läggas till grund för domkyrkans restaurering samt att därför en omtävling mellan vissa förslagsställare är önskvärd. Om en dylik omtävling kommer till stånd, bör det dock vara möjligt att nedbringa de av byggnadsstyrelsen till 28 000 kronor beräknade kostnaderna för modellstommar, ersättning åt de tävlande och diverse omkostnader för tävlingens anordnande. I den mån förefintlig reservation å det för budgetåret 1944/45 anvisade reservationsanslaget till Arkitekttävling rörande restaurering av Uppsala domkyrka icke förslår till att bestrida erforderliga utgifter i berörda avseenden, torde de medel, som ytterligare erfordras härför, böra anvisas att utgå från åttonde huvudtitelns kommittéanslag. Från detta anslag böra vidare, såsom byggnadsstyrelsen förutsatt, bestridas ersättningar och arvoden till tävlingsnämnd och dess personal. Då innevarande budgetår är det tredje efter det, varunder förstnämnda anslag uppfördes å riksstaten, får anslaget enligt gällande grunder icke disponeras under nästa budgetår. Jag vill därför föreslå, att riksdagens medgivande att disponera anslaget även under budgetåret 1948/49 inhämtas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

medgiva, att vid utgången av budgetåret 1947/48 befintlig reservation å det för budgetåret 1944/45 anvisade reservationsanslaget till Arkitektävling rörande restaurering av Uppsala domkyrka må disponeras intill utgången av budgetåret 1948/49.

H. Allmänna läroverken m. m.

[2.] 32 a. Fortbildningskurser för folkskollärare och övningslärare, *reservationsanslag*. I skrivelse den 27 maj 1947 framlade 1946 års skolkommission, i syfte att avhjälpa den rådande lärarbristen, förslag angående vissa åtgärder, huvudsakligen berörande de högre statliga eller kommunala skolornas rekrytering med akademiskt utbildad lärarkraft. Sedan framställningen remitterats till skolöverstyrelsen för yttrande, har överstyrelsen med skrivelse den 18 april 1948 inkommit med utlåtande i ämnet. Överstyrelsen har därvid till behandling upptagit såväl de i skolkommissionens skrivelse ifrågasatta åtgärderna som vissa andra åtgärder, som kunna tänkas bidra till en lindring i lärarbristen. Till grund för överstyrelsens ställningstagande i frågan har legat en inom överstyrelsen verkställd omfattande utredning rörande den nuvarande lärarbristens omfattning i såväl teoretiska som tekniska ämnen och handelsämnen vid samtliga allmänna läroverk, folk- och småskoleseminarier, högre kommunala och privata skolor samt försvarets läroverk. I förevarande sammanhang skall resultatet av ifrågavarande utredning endast i största korthet beröras; i övrigt torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Den 1 oktober 1947 uppgick den undervisning, som på grund av lärarbristen anförtratts lärare utan vitsordad utbildning i vederbörande ämne, till sammanlagt 5 312 veckotimmar, vilket kan sägas innebära, att det då förelåg en brist på omkring 200 lärare med full tjänstgöring. Av denna brist hänförde sig cirka 150 tjänster till ämnena matematik, biologi, fysik, kemi och geografi, cirka 30 tjänster till ämneskombinationen modersmålet-historia, cirka 10 tjänster till moderna språk och likaledes cirka 10 tjänster till ämnet kristendom i kombination med modersmålet eller historia.

Överstyrelsen har vidare ansett det vara av intresse att på olika, bl. a. efter utbildningens grad ordnade grupper fördela de i teoretiska läroämnen undervisande lärare, som icke ha anställning som ordinarie, extra ordinarie eller extra lärare i läroämnen. Härvid framgår bland annat, att 99 folkskollärare åtagit sig tjänstgöring vid de högre skolorna, till nära två tredjedelar med full tjänstgöring. Till förfogande ha 254 gifta kvinnor ställt sig, därav 17 med full, 211 med partiell helterminstjänstgöring. 20 övningslärare (gymnastiklärare) ha engagerats för undervisning i teoretiska läroämnen [matematik, fysik, biologi, geografi, historia (2 fall), kemi (1 fall), modersmålet (1 fall)]. 25 studerande vid filosofisk eller teologisk fakultet ha full, 37 partiell tjänstgöring för hel termin.

Överstyrelsen har framlagt vissa prognoser för utvecklingen i fråga om lärarbristen under åren 1948—1953. Beräkningarna, vilka bygga på den förutsättningen, att under ifrågavarande tid ingen ändring i nuvarande skolorganisation sker och att någon snabb förskjutning icke äger rum i den akademiskt utbildade arbetskraftens procentuella fördelning mellan olika yrkesgrupper, giva vid handen, att en lärarbrist av följande omfattning kan förväntas år 1950 respektive år 1953.

	Brist	
	1950	1953
Humanister.....	345	1 030
Naturvetare.....	405	845
Teologer.....	95	235

Skolöverstyrelsen har därefter framlagt förslag till åtgärder för att stimulera redan utbildade eller under utbildning varande lärare att i möjligaste mån ställa sina krafter till förfogande. Flertalet av de ifrågavarande åtgärderna äro av sådan beskaffenhet, att riksdagens medverkan för ett eventuellt genomförande av desamma icke påkallas.

Jag inskränker mig därför här i huvudsak till att beröra ett förslag, avseende anvisande av 36 000 kronor till fortbildningskurser i fysik och kemi för folkskollärare och vissa övningslärare. Härom har överstyrelsen närmare anfört följande.

Det är givetvis av stor vikt, att de folkskollärare, som bestrida lärartjänst i de högre skolorna, ha bästa möjliga utbildning. Metodiskt och kunskapsmässigt sett ha deras utbildning vid seminarierna inriktats på undervisning i lägre skolformer. När det gäller undervisning på ett högre stadium — åtminstone inom de naturvetenskapliga ämnena med deras större krav på experimentell erfarenhet — torde emellertid denna senare böra utvidgas för att sätta vederbörande i stånd att behärska de ingalunda obetydliga svårigheter, som kunna möta främst lärare i fysik och kemi.

Skolkommissionen har ifrågasatt efterutbildning av folkskollärare under pågående läsår. Överstyrelsen hyser betänkligheter mot detta förslag av det skälet, att välbehövlig lärarkraft därigenom skulle undandragas undervisningen. Ehuru korta sommarkurser givetvis icke kunna giva samma utbyte som kurser, vilka omfatta hel termin, har överstyrelsen dock stannat vid att förorda, att fortbildningskurser i ämnena fysik och kemi försöksvis anordnas om möjligt redan under sommaren 1948. Kurserna, som böra omfatta en månad, synas böra förläggas till tre högre allmänna läroverk, förslagsvis till de i Lund, Uppsala och Umeå befintliga, med ett relevant antal av ca 25 på vardera stället. Undervisningen bör huvudsakligen avse metodisk och experimentell genomgång av realskolans lärostoff, åtföljd av examinationer. Enligt följande specificering uppskattas kostnaderna för kurserna till *förslagsvis* 36 000 kronor.

Arvoden åt ledare med biträden $3 \times 2 \times 1\,500$	kronor	9 000
Traktamenten åt deltagare 75×300	»	22 500
Resebidrag 75×25	»	1 875
Materielkostnad m. m.	»	2 500

Summa kronor 35 875.

Av tillgängliga upplysningar framgår, att ett 20-tal övningslärare — så vitt känt uteslutande gymnastiklärare — i början av höstterminen 1947 bestredo undervisning även i teoretiska läroämnen, huvudsakligen matematiskt-naturvetenskapliga. Förhållandet kan säkerligen icke enbart sättas i relation till lärarbristen inom de teoretiska ämnena. Svårigheten att vid de små skolor, det här företrädesvis gäller, erhålla övningslärare beror givetvis på det låga timtalet, som ger respektive befattningshavare en alltför låg inkomst. När det gäller för rektorerna att säkerställa behovet av lärarkraft, har det sannolikt legat nära till hands att kombinera undervisning i övningsämnena och teoretiska ämnena, och främst har därvid blicken riktats mot gymnastiklärarna, vilka numera i stor utsträckning avlagt studentexamen.

Vid upprepade tillfällen — man kan gå så långt tillbaka som till 1910 — har nämnda kombination av övningsämnena och teoretiska ämnen varit på tal. 1941 års lärarsakkunniga ifrågasätta, om icke medgivande borde lämnas åt redan utbildade övningslärare — i den mån de voro berättigade att inskrivas vid universitet och högskolor — att avlägga tentamina i ett eller flera skolämnen efter fordringarna för magisterexamen.

Inför föreliggande lärarbrist finner överstyrelsen det lämpligt, att även övningslärare, i den mån de avlagt studentexamen på reallinjen, beredas tillfälle deltaga i de fortbildningskurser, varom överstyrelsen nyss talat. Samtidigt vill överstyrelsen livligt understryka önskvärldheten av att frågan om övningslärarnas »kombinerade utbildning» snarast löses. Den synes överstyrelsen vara av största betydelse, särskilt för de mindre skolornas vidkommande.

Det må vidare nämnas att överstyrelsen föreslagit sådan ändring av de i kungörelsen 1947: 680 meddelade bestämmelserna angående timarvoden till vissa lärare vid civila och militära skolor, att vid högre skolor timarvodet till ordinarie eller extra ordinarie lärare för undervisning utöver full tjänstgöring (s. k. overtimmar) må beräknas efter lägsta löneklassen för extra ordinarie i stället för, som nu är fallet, för extra lärare. Beträffande samma kungörelse föreslås vidare, att timarvode i teoretiska läroämnen må utgå enligt löneklass 21 — för närvarande löneklass 20 — till teologie kandidater och till de filosofie kandidater, vilkas kandidatexamen omfattar lägst betyget med beröm godkänd i minst två av de ämnen, som avses i 4 § tredje stycket nämnda kungörelse, samt enligt löneklass 20 — för närvarande löneklass 17 — till lärare, som undergått godkänd tentamen för teologie kandidatexamen i kyrkohistoria och nya testamentets exegetik. Överstyrelsen har tillika föreslagit, att arvodet till pensionerad lärare, som avses i kungörelsen 1947: 965, må beräknas efter lägsta löneklassen för extra ordinarie i stället för, som nu är fallet, för extra lärare.

Departementschefen. Den alltmer framträdande bristen på lärare — f. n. särskilt i de naturvetenskapliga ämnena — vid de högre skolorna är ägnad att inge allvarliga bekymmer. Det är uppenbart, att särskilda åtgärder äro av nöden för att tillförsäkra undervisningen vid dessa skolor goda lärarkrafter. Skolöverstyrelsen har, såsom i det föregående berörts, för sin del framlagt förslag, vilka syfta i första hand till att stimulera redan utbildade eller under utbildning varande lärare att i möjligaste mån ställa sina krafter till förfogande och i andra hand till att väcka håg och intresse för läraryrket i allmänhet. Otvivelaktigt kunna vissa av de förordade åtgärderna

vara ägnade att gynnsamt påverka lärarsituationen vid de högre skolorna. I den mån de icke påkalla medverkan från riksdagens sida torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att träffa de avgöranden, som må befinnas lämpliga. Jag vill framhålla, att utvecklingen sannolikt kan komma att framtvunga till sina konsekvenser än mer genomgripande åtgärder än de överstyrelsen nu ifrågasatt.

För närvarande anlitas ett antal folkskollärare för undervisning i de högre skolorna. Såsom överstyrelsen framhållit synes det angeläget, att den utbildning, dessa lärare erhållit i seminarierna, kompletteras för att de bättre skola bli i stånd att behärska de svårigheter, som möta vid undervisning i de högre skolformerna. Särskilt gäller detta ämnena fysik och kemi med de större krav på experimentell erfarenhet, som där ställas på läraren. Jag biträder därför överstyrelsens förslag om anordnande av fortbildningskurser i dessa ämnen för folkskollärare, om möjligt redan instundande sommar. Jag finner även skäl tala för att, såsom överstyrelsen ifrågasatt, kurserna stå öppna jämväl för övningslärare, i den mån de avlagt studentexamen på reallinjen. Vad överstyrelsen anfört rörande omfattningen av ifrågavarande kursverksamhet och de beräknade kostnaderna för densamma ha icke givit mig anledning till erinran. För ändamålet torde sålunda böra anvisas ett reservationsanslag av 36 000 kronor. Med hänsyn till ovissheten rörande den närmare tidpunkten för kursernas anordnande och då under alla omständigheter vissa utgifter för förberedande åtgärder för desamma torde vara erforderliga redan innevarande budgetår, torde anslaget böra anvisas å tilläggsstat för detta budgetår.

Beträffande de av överstyrelsen föreslagna ändringarna i fråga om gällande bestämmelser angående timarvoden vill jag erinra, att riksdagen i fjol lämnade utan erinran ett av chefen för finansdepartementet i propositionen 1947: 281 gjort uttalande, att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att i enlighet med vissa angivna för lönesättningen grundläggande regler utfärda bestämmelser angående avlöningsförmånerna för olika slag av timlärare. I anslutning härtill torde det jämväl få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar av ifrågavarande bestämmelser, som kunna befinnas påkallade ur rekryteringssynpunkt.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte förslå riksdagen

att till *Fortbildningskurser för folkskollärare och övningslärare* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 36 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Sven Ljungberg.

Egentliga statsutgifter.

Nionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 samt anför därvid följande.

G. Lanthushållning i allmänhet.

[1.] 13 a. **Befrämjande av fröodlingen m. m.: Ytterligare bidrag till Sveriges utsädesförening.** Från och med år 1905 har riksdagen årligen anvisat anslag till Sveriges utsädesförening. Å riksstaten för innevarande budgetår är anslaget uppfört med ett belopp av 420 400 kronor, varjämte 1948 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för samma budgetår anvisat ett anslag av 23 600 kronor.

I skrivelse den 25 mars 1948 har *Sveriges utsädesförening* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat till riksstaten anvisa ytterligare dels ett belopp av 44 550 kronor för täckande av vissa kostnader för ökade löner åt föreningens arbetare och avdelningsbiträden under tiden 1 januari—30 juni 1948, dels ett belopp av 29 700 kronor för täckande av vissa kostnader för samma ändamål under budgetåret 1948/49. I ärendet ha utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen den 8 april 1948 och av statskontoret den 22 april 1948.

Såsom skäl för ansökan om ytterligare statsbidrag har föreningen åberopat de osedvanligt starka lönehöjningar föreningen nödgats vidtaga genom

ett nyligen för år 1948 träffat löneavtal med föreningens arbetare, vilka vore anslutna till Svenska lantarbetareförbundet. Dessa lönehöjningar hade medfört betydligt större kostnadsökningar än som av föreningens styrelse kunnat beräknas vid tiden för ingivandet av framställningarna om anslag för innevarande och nästa budgetår.

Föreningen har framhållit, bland annat, att de enligt kollektivavtal reglerade lönerna under de senaste åren undergått högst betydande ökning. Lönerna hade sålunda ökats genom 1945 års löneavtal med i genomsnitt cirka 12 procent samt genom det för åren 1946 och 1947 gällande avtalet med cirka 17,9 procent av de under år 1945 tillämpade lönerna. Från och med den 1 maj 1947 hade genomförts en förhöjning av det rörliga tillägget till lantarbetarlönen med 5 procent varefter slutligen från och med den 1 november samma år skett en löneökning för här ifrågavarande arbetare med 15 öre per timme för manlig och 12 öre per timme för kvinnlig anställd. De av lönehöjningarna orsakade kostnadsökningarna, vilka i regel icke kunnat förutses vid uppgörande av statförslagen för respektive år, hade täckts dels genom opåräknat stora inkomster antingen i tilläggsavgift från Allmänna svenska utsädesaktiebolaget eller från de kemiska och cereala laboratorier, dels genom statsanslag anvisade på tilläggsstat. Angående verkningarna av det förenämnda för innevarande kalenderår gällande löneavtalet och angående möjligheterna för föreningen att täcka de av detsamma föranledda löneökningarna har föreningen anfört följande.

Enligt avtalet ökas timlönerna i medeltal för alla åldersgrupper av anställda med cirka 27 öre och för de högsta åldersgrupperna med ända till 33 öre, jämfört med de efter indexökningen den 1 maj 1947 utgående lönerna. Dessa lönestegringar innebära för första halvåret 1948 en kostnadsökning för utsädesföreningen om 44 550 kronor — därav för huvudanstalten 28 650 kronor och för filialerna 15 900 kronor. I summan ingår dock ej utgiftsökningen vid de verksamhetsgrenar, som bekostas av andra medel än statsmedel, nämligen kromosomlaboratoriets verksamhet, den del av kontrollbyråns verksamhet, som gäller kontroll av Allmänna svenska utsädesaktiebolagets saluförda produkter, den del av kemiska och cereala laboratoriernas verksamhet, som rör analyser åt främmande uppdragsgivare, samt den förädlingsverksamhet med nya kulturväxter, som bekostas av enskilda intressenter. Den i statförslaget för budgetåret 1947/48 beräknade kostnadsramen lämnar icke rum för någon lönehöjning. Opåräknade utgifter av det slag, varom här är fråga, ha visserligen under tidigare år stundom kunnat täckas genom ökade inkomster från Allmänna svenska utsädesaktiebolaget — såsom skett 1947 — samt genom den verksamhet för utomstående uppdragsgivare, som bedrivs vid kemiska och cereala laboratorier. Vad den första inkomstposten beträffar, torde det emellertid icke vara att påräkna, att inkomsterna från bolaget under instundande budgetår skola bli nämnvärt större än som i statförslaget för sagda tid beräknats. Utgifterna för föreningens kontrollverksamhet ha dessutom på grund av lönehöjningarna under de senaste åren ökats avsevärt, utan att någon ökning ägt rum av den härför utgående ersättningen, vilken regleras i ett till år 1950 löpande avtal mellan föreningen och statens centrala frökontrollanstalt. Ej heller vågar föreningen räkna med något mera betydande inkomstöverskott från kemiska och cereala laboratoriernas verksamhet, vilket skulle kunna användas för

att täcka omkostnaderna för den beslutade löneökningen, då ifrågavarande verksamhet under senare tid varit av mindre omfattning än förut — beroende bl. a. på att ingen nämnvärd spannmålslagring för närvarande äger rum inom landet — och då den under senare år även för personalen vid ifrågavarande laboratorier inträffade starka lönestegringen medfört utgiftsökningar, som hittills icke kompensrats genom ökade analystaxor.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande förordnat, att föreningen tilldelades erforderligt statsbidrag för täckande av ifrågavarande merutgifter. *Lantbruksstyrelsen* har dessutom framhållit, att styrelsen genom beslut den 24 mars 1948 förordnat, att de för undersökning och provtagning vid statens lantbrukskemiska kontrollanstalt och med statsmedel understödda lokala lantbrukskemiska kontrollstationer fastställda taxeavgifterna, vilka jämväl tillämpades beträffande vid utsädesföreningens kemiska laboratorium utförda analyser, från och med den 1 april 1948 tills vidare skulle utgå med en förhöjning av 30 procent. Med hänsyn till omfattningen av den för närvarande vid utsädesföreningens kemiska laboratorium bedrivna verksamheten syntes emellertid, enligt vad styrelsen inhämtat, detta förhållande icke kunna förväntas utöva någon mera påtaglig inverkan på föreningens ekonomiska ställning. Det syntes därför icke vara anledning att på grund av den genomförda taxehöjningen ifrågasätta någon reducering av det utav föreningen begärda beloppet.

Statskontoret har ansett, att de av utsädesföreningen begärda bidragsbeloppen i första hand borde nedsättas med de belopp, varmed föreningens inkomster komme att öka på grund av de vidtagna höjningarna av taxeavgifterna för de analyser, som utfördes vid föreningens kemiska laboratorium. Det hade emellertid visat sig icke vara möjligt att för närvarande kunna erhålla någon bestämd uppgift beträffande storleken av den ökning av föreningens inkomster, som kunde bli en följd av taxeökningen. Härutöver ville statskontoret föreslå, att de av föreningen tillämpade taxorna för speciella undersökningar vid de kemiska och cereala laboratorierna genomgående underkastades en skyndsam revision i syfte att så förbättra föreningens inkomster, att särskilda bidrag av statsmedel av här ifrågavarande slag icke behövde ifrågakomma.

Departementschefen. Av den föregående redogörelsen framgår att det mellan Sveriges utsädesförening och Svenska lantarbetareförbundet för år 1948 träffade kollektivavtalet medför väsentligt ökade löneomkostnader för föreningen under sagda år. Mot beräkningen av den ifrågavarande utgiftsökningen har jag intet att erinra.

Såsom skett vid tidigare tillfällen synes föreningen även denna gång principiellt böra komma i åtnjutande av bidrag av statsmedel till täckande av de beräknade kostnadsökningarna, vilka icke helt kunnat förutsättas vid uppgörandet av föreningens stat. I likhet med vad statskontoret föreslagit förutsätter jag emellertid därvid, att de speciella taxor, som äga tillämpning beträffande undersökningar utförda vid de kemiska och cereala

laboratorierna åt utomstående uppdragsgivare, skyndsamt omprövas och de taxehöjningar vidtagas som ur olika synpunkter te sig lämpligast. Härigenom torde i framtiden de höjda arbetslönerna kunna motvägas.

Vad beträffar det av föreningen för tiden den 1 januari—30 juni 1948 begärda beloppet, 44 550 kronor, synes detta på sätt statskontoret föreslagit böra reduceras med det belopp, varmed föreningens inkomster komma att öka på grund av de redan genom lantbruksstyrelsens beslut den 24 mars 1948 vidtagna taxehöjningarna. Såsom statskontoret i sitt yttrande anfört torde emellertid svårigheter möta att med säkerhet kunna beräkna sistnämnda belopp. Jag anser mig likväl böra föreslå att det av föreningen begärda bidraget minskas till ett avrundat belopp av 40 000 kronor.

Vad slutligen angår den i utsädesföreningens skrivelse gjorda framställningen om statsbidrag för täckande av de ökade löneomkostnaderna under nästkommande budgetår synes denna fråga böra behandlas i ett senare sammanhang, då ökade möjligheter att överblicka föreningens inkomster kunna förväntas föreligga.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Befrämjande av fröodlingen m. m.: Ytterligare bidrag till Sveriges utsädesförening å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48* anvisa ett anslag av kronor 40 000.

[2.] **Förberedande organisatoriska åtgärder i samband med jordbrukets rationalisering m. m.** För ifrågavarande ändamål har å riksstaten för innevarande budgetår uppförts ett reservationsanslag av 750 000 kronor.

Till undersökningar rörande sambandet mellan ägofigurer och brukningskostnader har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1946/47 (prop. nr 163, bil. 7, punkt 2) anvisats ett reservationsanslag av 70 000 kronor. Genom beslut den 2 maj 1947 har Kungl. Maj:t för ledningen av förenämnda undersökningar tillsatt en kommitté, vilken sedermera antagit namnet fältarronderingskommittén.

Fältarronderingskommittén har den 16 mars 1948 gjort framställning om att för komplettering av vissa fältundersökningar få disponera ett belopp av 20 000 kronor utöver förenämnda anslag å 70 000 kronor, vilket ställts till kommitténs förfogande. Kommittén har därvid anfört, att kommittén under det gångna året i samarbete med svenska lantarbetsgivareföreningen utfört ett stort antal tidsstudier över de vanligaste detaljerna av fältarbetet inom olika delar av landet. Ett antal tidigare under år 1946 i samarbete mellan vattenfallsstyrelsen och lantarbetsgivareföreningen utförda undersökningar hade även ställts till kommitténs förfogande. Det hade emellertid visat sig, att det hittills erhållna materialet i vissa avseenden behövde kompletteras för att på ett mera betryggande sätt tillåta en sammanställning.

Ett starkt skäl för en komplettering av materialet vore jämväl att den extrema torcka, som rätt under större delen av år 1947, i viss utsträckning kunde antagas ha påverkat vissa detaljer särskilt inom plöjnings- och skördarbetet.

Kommittén har upplyst, att av de för dess undersökningar tidigare anvisade medlen återstode omkring 15 000 kronor. För att fältundersökningarna skulle kunna fortsättas erfordrades ytterligare 20 000 kronor. I detta sammanhang har kommittén framhållit fördelen av att arbetet finge slutföras med den personal, som nu vore insatt i detsamma. Då kommittén förutsatt, att resultaten av dess undersökningar komme att bli till stort gagn även vid genomförandet av rationaliseringsprogrammet för jordbruket, har kommittén begärt att till dess förfogande måtte ställas 20 000 kronor av de medel, som anvisats centrala lantbrukskommittén.

I remissutlåtande den 26 mars 1948 har *centrala lantbrukskommittén* förklarat sig icke ha något att erinra mot att fältarronderingskommittén anvisades ett tilläggsanslag av 20 000 kronor ur anslaget till Förberedande organisatoriska åtgärder i samband med jordbrukets rationalisering m. m. Lantbrukskommittén har därvid uttalat, att resultaten av de undersökningar, med vilka fältarronderingskommittén för närvarande vore sysselsatt, kunde väntas bli av stort värde för lantbruksnämnderna i deras arbete med jordbrukets yttre och inre rationalisering. Härigenom vunnas ett säkrare underlag för bedömande av den ekonomiska effekten av åtgärder för att förändra fältens form och storlek genom olika grundförbättringsarbeten. Vidare vore undersökningarna av grundläggande betydelse för olika fastighetstekniska spörsmål, särskilt utformningen av väg- och dikesystemen.

Lantbrukskommittén har upplyst att av anslaget till Förberedande organisatoriska åtgärder i samband med jordbrukets rationalisering m. m. intill den 26 mars 1948 tagits i anspråk sammanlagt cirka 150 000 kronor. Betydande utgifter framför allt under maj och juni månader i år återstode, men enligt kommitténs uppskattning komme dock under alla omständigheter en behållning av 20 000 kronor att finnas å anslaget den 1 juli 1948.

Departementschefen. Enligt vad fältarronderingskommittén anfört skulle de undersökningar rörande sambandet mellan ägofigurer och brukningskostnader, till vilka 1947 års riksdag anvisat medel, behöva kompletteras med vissa ytterligare arbetsstudier. Då jag finner det angeläget, att resultaten av dessa undersökningar bli så tillförlitliga som möjligt, vill jag tillstyrka, att den föreslagna kompletteringen kommer till stånd. Med hänsyn till att undersökningarna väntas få stor betydelse för verksamheten med jordbrukets rationalisering anser jag, att kostnaderna för de ytterligare fältundersökningarna, vilka beräknats uppgå till 20 000 kronor, böra bestridas från det å riksstaten för innevarande budgetår uppförda reservationsanslaget till Förberedande organisatoriska åtgärder i samband med jordbrukets rationalisering m. m. Härtill torde riksdagens medgivande erfordras.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av det å riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisade reservationsanslaget till Förberedande organisatoriska åtgärder i samband med jordbrukets rationalisering m. m. må till fortsatta undersökningar rörande sambandet mellan ägofigurer och brukningskostnader tagas i anspråk högst 20 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Hanns Otto Düselius.

Bilaga 8.

Utgifter för statens kapitalfonder.**Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.**

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler frågor om anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 och anför därvid följande.

Under den gångna delen av riksdagssessionen ha i olika sammanhang äskats anslag till investeringar å tilläggsstat II till löpande riksstat. I enlighet med de principer som hittills tillämpats bör nu, då avskrivningsbehovet för de olika investeringarna kan överblickas, förslag om erforderliga avskrivningsanslag föreläggas riksdagen. Skulle nya avskrivningsbehov uppkomma eller ändring ske i de till grund för här beräknade avskrivningar liggande förhållandena förutsätter jag, att vederbörliga tillägg och jämkningar vidtagas av riksdagen.

Jag torde nu i korthet få redogöra för de olika fall, i vilka omedelbar avskrivning är påkallad beträffande investeringarna å tilläggsstaten.

Statens affärsverksfonder. Från statens järnvägars dispositionsanslag ha enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 maj 1948 (jfr prop. nr 1948/262) bestritts vissa kostnader för anordningar för lastning och lossning av sockerbeter å tillhopa 673 000 kronor. Tidigare för samma ändamål särskilt anvisade investeringsanslag ha avskrivits med 50 procent. Då samma grunder för avskrivning fortfarande böra tillämpas, bör ett särskilt avskrivningsanslag av 336 500 kronor uppföras under rubriken Statens järnvägars dispositionsanslag.

Statens allmänna fastighetsfond. Anslaget till iståndsättande av vissa beskickningsfastigheter å 300 000 kronor torde med hänsyn till att investeringarna huvudsakligen avse löpande underhåll och så-

lunda icke kunna sägas väsentligt höja fastighetsvärdena böra i sin helhet avskrivnas. Likaledes bör anslaget till inlösen av garage vid landsfiskalsbostället i Arjeplog å 5 500 kronor helt avskrivnas med hänsyn till investeringens art. Anslagen till iståndsättande av beskickningsfastigheten i London å 250 000 kronor, till iståndsättande av beskickningsfastigheten i Paris å 80 000 kronor, till iståndsättande av beskickningsfastigheten i Helsingfors å 80 000 kronor, till inköp och iståndsättande av fastigheter i New York å 440 000 kronor, till anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt å 15 300 kronor samt till om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats å 1 000 000 kronor torde i enlighet med hittills tillämpade principer böra avskrivnas med 25 procent. Anslaget till merkostnader för vissa byggnadsarbeten å 3 500 000 kronor avser byggnadsföretag, för vilka olika grundavskrivningsprocent — 50 eller 25 procent — tillämpats. Då samtliga byggnadsföretag i nuvarande bristläge icke ansetts kunna utföras samtidigt, har investeringsanslaget endast upptagits till ungefär hälften av de för byggnadsföretagen beräknade totala merkostnaderna. Det är således ej möjligt att på förhand närmare angiva till vilka byggnadsföretag investeringsanslaget kommer att användas. Avskrivningsanslaget torde därför böra beräknas till 50 procent av investeringsbeloppet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande anslagets disposition. Övriga anslag, nämligen till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. å 259 500 kronor, till nybyggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala å 12 000 kronor, till vissa byggnadsarbeten vid småskoleseminarierna å 960 000 kronor samt till nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna å 195 000 kronor, torde enligt gällande grunder böra avskrivnas med 50 procent.

Försvarets fastighetsfond. Anslaget till flyttning av vissa drivmedelcisterner på Gotland å 245 000 kronor torde enligt gällande regler böra avskrivnas med 50 procent. Avskrivningsbeloppet bör uppföras under det för investeringar i arméns delfond gemensamma avskrivningsanslaget.

Statens utlåningsfonder. Investeringsanslaget till värnpliktslånefonden å 100 000 kronor torde helt böra avskrivnas, då från fonden utlämnade lån löpa räntefritt.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i härefter angivna fonder å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen:

Statens affärsverksfonder.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

Statens järnvägars dispositionsanslag . . kronor 336 500

Statens allmänna fastighetsfond.**Utrikesdepartementet:**

<i>Iståndsättande av beskickningsfastigheten i London</i>	kronor	62 500
<i>Iståndsättande av vissa beskickningsfastigheter</i>	»	300 000
<i>Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Paris</i>	»	20 000
<i>Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Helsingfors</i>	»	20 000
<i>Inköp och iståndsättande av fastigheter i New York</i>	»	110 000

Inrikesdepartementet:

<i>Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.</i>	»	129 800
<i>Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt</i>	»	3 800
<i>Inlösen av garage vid landsfiskalsbostället i Arjeplog</i>	»	5 500

Kommunikationsdepartementet:

<i>Om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats</i>	»	250 000
<i>Merkostnader för vissa byggnadsarbeten</i>	»	1 750 000

Ecklesiastikdepartementet:

<i>Nybyggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala</i> ..	»	6 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid småskoleseminarierna</i>	»	480 000
<i>Nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna</i>	»	97 500

Försvarets fonder.**Försvarsdepartementet:**

<i>Försvarets fastighetsfond:</i>		
<i>Arméns delfond</i>	»	122 500

Statens utlåningstonder.

Försvarsdepartementet:

Värnpliktslånefonden kronor 100 000

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Carl Olof Sommar.

Bilaga 9.

Kapitalinvesteringar.

Utrikesdepartementet.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] 7 b. Iståndsättande av vissa beskickningsfastigheter. För detta ändamål har riksdagen anvisat dels å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1945/46 ett investeringsanslag av 150 000 kronor, dels ock å riksstaten för budgetåret 1946/47 ett investeringsanslag av 100 000 kronor eller sammanlagt 250 000 kronor. Enligt vad vid anmälan av ifrågavarande ärende anfördes ha med kriget sammanhängande förhållanden medfört, att statens fastigheter i vissa tidigare krigförande eller ockuperade länder skadats eller att erforderliga reparationer måst uppskjutas. Därjämte framhöll jag, att det i dåvarande läge icke vore möjligt närmare ange anslagsbehovets storlek, varför reservation gjordes för eventuellt ytterligare uppkommande medelsbehov. I enlighet med nämnda uttalande beträffande anslagets användande ha därav bestritts kostnader för iståndsättande av beskickningsfastigheterna i Bryssel, Oslo, Reykjavik och Warszawa.

På grund av förhållanden, som sammanhånga med kriget, ha reparations- och underhållsarbeten jämväl å andra fastigheter måst eftersättas under krigsåren och först på senare tid kunnat utföras. Den för normala underhållsarbeten avsedda, för innevarande budgetår i staten för statens allmänna fastighetsfond, utrikesdepartementets delfond, med 185 000 kronor upp-

tagna anslagsposten för reparations- och underhållsarbeten har visat sig otillräcklig för bestridande även av de kostnader för eftersatta reparationsarbeten, som måst utföras. Gjorda beräkningar giva vid handen, att för dylika reparations- och underhållsarbeten under innevarande budgetår erfordras ett belopp av 100 000 kronor. Det syntes lämpligt, att nämnda belopp äskas under särskilt anslag. Därutöver behövas emellertid för iståndsättningsarbeten av mera omfattande art å vissa beskickningsfastigheter ytterligare ett belopp av omkring 200 000 kronor. Därav hänför sig största delen eller omkring 174 000 kronor till arbeten å den av statens fastigheter i Washington, i vilken sändebudets bostad är inrymd; dessa arbeten gälla i främsta rummet installation av hiss. Vidare påkallas vissa reparationsarbeten å beskickningsfastigheten i Madrid; de avse huvudsakligen iståndsättande av fasaderna samt fuktisolerings- och målningsarbeten i källaren. Kostnaderna härför ha beräknats till 23 000 kronor. Sammanlagt erfordras alltså för ändamålet (100 000 + 174 000 + 23 000) i runt tal 300 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Iståndsättande av vissa beskickningsfastigheter* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av . . kronor 300 000.

[2.] 7 c. **Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Paris.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (prop. 2/1945) anvisade riksdagen å tilläggsstat II för budgetåret 1944/45 ett investeringsanslag av 75 000 kronor för iståndsättande av beskickningsfastigheten i Paris. Detta belopp har till fullo förbrukats, huvudsakligen för iståndsättande av fastigheten Avenue Marceau 58, i vilken sändebudets bostad är inrymd. Det har emellertid sedermera visat sig vara av behovet påkallat att verkställa ytterligare reparationsarbeten avseende i främsta rummet kanslibyggnaden vid Rue de Bassano och det å gården till fastigheten uppförda bostadshuset. En å fastigheterna företagen syn har nämligen givit vid handen, att vissa in- och utvändiga reparationsarbeten äro oundgängligen nödvändiga. De sammanlagda kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till ca 80 000 kronor, varav för reparation av kanslibyggnadens och gårdshusets tak och fasader 24 000 kronor, för inre reparationsarbeten i dessa byggnader 36 500 kronor samt för uppförande av ett garage 12 000 kronor.

Under hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Paris* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av kronor 80 000.

[3.] 7 d. **Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Helsingfors.** För ifrågavarande ändamål ha anvisats två investeringsanslag å tillhoppa 330 000 kronor, varav dels 240 000 kronor å tilläggsstat II för budgetåret 1944/45 (rd. skr. nr 39/1945), dels ock 90 000 kronor å tilläggsstat I för budgetåret 1945/46 (rd. skr. nr 544/1945).

Under arbetets gång har det befunnits nödvändigt att för fastighetens fullständiga iståndsättande låta utföra arbeten av större omfattning än vad tidigare förutsetts. Då därjämte arbetskostnaderna stigit avsevärt under byggnadstiden, ha nämnda anslag visat sig otillräckliga för ändamålet. För beskickningsfastighetens fullständiga iståndsättande erfordras därför enligt verkställda beräkningar ytterligare ett belopp av 80 000 kronor, och jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Helsingfors* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av kronor 80 000.

[4.] 7 e. **Inköp och iståndsättande av fastigheter i New York.** Riksdagen har för inköp och iståndsättande av ifrågavarande fastigheter anvisat sammanlagt 2 532 000 kronor, nämligen dels för inköpet av fastigheterna å tilläggsstat I för budgetåret 1946/47 1 865 000 kronor och å riksstaten för budgetåret 1947/48 242 000 kronor, dels ock för iståndsättandet å tilläggsstat I för budgetåret 1946/47 425 000 kronor.

Under byggnadsarbetenas gång har det visat sig, att mer omfattande reparationsåtgärder än vad som ursprungligen förutsetts blivit erforderliga för att fastigheterna skulle sättas i ett tillfredsställande och för sina ändamål lämpat skick. Då därtill kommit den i Amerikas Förenta Stater inträffade stegringen i arbetskostnaderna ha för byggnadsarbetena beviljade anslag visat sig otillräckliga. Vidare ha kostnaderna för inköpen av fastigheterna på grund av oförutsedda merutgifter i samband med köpen (avgifter m. m.) kommit att något överstiga beräknade belopp. För iståndsättandet av fastigheterna erfordras sålunda ytterligare 415 000 kronor och för inköpen av desamma ytterligare 25 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp och iståndsättande av fastigheter i New York* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av kronor 440 000.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Tore Högstedt.

Kapitalinvesteringar.

Inrikesdepartementet.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 maj 1948.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, anmäler härefter under inrikesdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] 9. Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt. Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 185 till 1947 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 233) för budgetåret 1947/48 under statens allmänna fastighetsfond, inrikesdepartementet, ett investeringsanslag av 80 000 kronor till anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt.

Genom beslut den 13 juni 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt länsstyrelsen i Jämtlands län att för en kostnad av högst 80 000 kronor låta å kronans fastighet Lägden 1^{so}, Föllinge kyrkby, uppföra ifrågavarande tjänstebostad. Därjämte föreskrevs, att byggnaden skulle uppföras i huvudsaklig överensstämmelse med ritningar, vilka upprättats genom byggnadsstyrelsens försorg, länsstyrelsen dock obetaget att i samråd med länsarkitekten och byggnadsstyrelsen vidtaga sådana ändringar, som kunde visa sig erforderliga för begränsning av kostnaderna inom angivna kostnadsram eller som eljest befunnos lämpliga och kunde vidtagas utan kostnadsökning. Anslaget ställdes till byggnadsstyrelsens förfogande, att på rekvisition, i mån av arbetets utförande, utbetalas till länsstyrelsen.

I skrivelse den 17 oktober 1947 har *byggnadsstyrelsen* anmält, att länsstyrelsen gått i författning om ett successivt genomförande av arbetet. Länsstyrelsen hade i skrivelse till byggnadsstyrelsen framhållit, att det finge anses uppenbart, att landsfiskalsbostaden icke kunde uppföras för den beräknade kostnaden av högst 80 000 kronor. Vid rådande pris- och löneläge syntes byggnaden komma att betinga en kostnad av mellan 90 000 och 95 000 kronor, varför ett tilläggsanslag komme att bliva erforderligt. Byggnadsstyrelsen hade för avsikt att så snart närmare kostnadsuppgifter erhållits från länsstyrelsen inkomma med slutgiltig framställning beträffande dylikt tilläggsanslag.

Under förmålan att länsstyrelsen numera uppgivit byggnadskostnaderna till sammanlagt cirka 95 300 kronor, varvid dock någon förskjutning av totala kostnadsbeloppet i ena eller andra riktningen kunde förväntas, har *byggnadsstyrelsen* i skrivelse den 6 mars 1948 meddelat, att styrelsen icke hade något att erinra mot nämnda kostnadsuppgift.

Departementschefen. Uppförandet av landsfiskalsbostaden i Föllinge har numera fortskridit så långt, att byggnaden befinner sig under tak och inredningsarbetet pågår. Med hänsyn härtill och då de slutliga byggnadskostnaderna, enligt vad länsstyrelsen under hand upplyst, komma att uppgå till det av styrelsen förut uppgivna beloppet 95 300 kronor, förordar jag, att på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett anslag av (95 300—80 000) 15 300 kronor för att täcka de uppkomna kostnadsökningarna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag
av kronor 15 300.

[2.] 10 a. **Inlösen av garage vid landsfiskalsbostället i Arjeplog.** Vid den 28 september 1947 å landsfiskalsbostället i Arjeplogs landsfiskalsdistrikt hällen av- och tillträdessyn yrkade avgående landsfiskalen H. E. Svenonius ersättning av statsverket för bl. a. ett av honom i bostadens källarvåning åren 1939—1940 inrett garage med 7 000 kronor. I en till länsstyrelsen i Norrbottens län ingiven skrivelse till Kungl. Maj:t av den 5 februari 1948 har Svenonius bl. a. framhållit, att han under en lång följd av år varit tvungen att hålla sig med egen bil, att han, då garage icke stått att hyra, funnit sig nödsakad att låta inreda ett dylikt samt att hans efterträdare, landsfiskalen B. Rosenlund, som också hade egen bil, tagit garaget i bruk. Rosenlund hade i ett vid skrivelsen fogat intyg vitsordat behovet av garage på landsfiskalsbostället.

Länsstyrelsen har med överlämnande av ifrågakvarande framställning tillstyrkt bifall till densamma.

Byggnadsstyrelsen har i utlåtande över framställningen förklarat, att garaget inretts utan styrelsens vetskap och tillstånd, men att, därest det vore nödvändigt för landsfiskalen att ha tillgång till garage, styrelsen icke hade något att erinra mot att sökanden erhöle ersättning för sina kostnader å garaget. Enligt av länsarkitektkontoret på uppdrag av styrelsen verkställda beräkningar kunde byggnadskostnaderna uppskattas till 5 500 kronor, vilket belopp av styrelsen tillstyrktes såsom i och för sig skälig ersättning.

Departementschefen. Vid samtliga av staten för landsfiskaler anordnade tjänstebostäder (Karesuando, Tärna, Särna och Arjeplog) finnas garage inrättade. Garagen ha utom beträffande Arjeplog bekostats av statsverket. Vid den under uppförande varande landsfiskalsbostaden i Föllinge distrikt inredes garage på statens bekostnad. Med hänsyn härtill och då det ur tjänstesympunkt torde vara värdefullt att landsfiskalen i distriktet har egen bil, men vissa svårigheter finnas att i orten förhyra lämpligt garage, får jag föreslå att staten inlöser det av Svenonius inredda garaget. I överensstämmelse med byggnadsstyrelsens förslag bör ersättning utgå med 5 500 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inlösen av garage vid landsfiskalsbostället i Arjeplog* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av kronor 5 500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

K. A. Åkerberg.

*Bihang.***F ö r t e c k n i n g**

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen år 1948 äskade, eller, i förekommande fall, av riksdagen anvisade anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1947/48 utöver de i propositionerna nr 2 och 163 upptagna anslagen.

D r i f t b u d g e t e n .**A. Egentliga statsutgifter.***II. Justitiedepartementet .*

	Kronor
G: 9 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	50 000

III. Utrikesdepartementet.

	Kronor
Avlöningar vid beskickningar och konsulat:	
B: 4 a Ytterligare medel till skrivbiträden, <i>reservationsanslag</i>	60 000
B: 5 a Ytterligare medel till extra biträden och vaktbetjänte, <i>reservationsanslag</i>	50 000
D: 5 Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige	125 000
D: 5 a Svenska kyrkans deltagande i Augustana-Synodens 100-årsjubileum, <i>reservationsanslag</i>	56 000
D: 5 b Sveriges deltagande i pionjärjubileet i Amerikas Förenta Stater 1948, <i>reservationsanslag</i>	165 000
D: 11 a Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	40 000
	496 000

IV. Försvarsdepartementet.

E: 7 Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	75 000
---	--------

V a. Inrikesdepartementet.

C: 4 a Fortsatt ombyggnad av statens uppfostringsanstalt å Bona, <i>reservationsanslag</i>	303 000
H: 8 a Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	60 000
	363 000

VI. Kommunikationsdepartementet.

		Kronor
Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:		
B: 7	Vägunderhållet, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	1 000 000
I: 2 a	Ersättning för viss fastighet, <i>reservationsanslag</i>	1 268 500
		2 268 500

VII. Finansdepartementet.

E: 10 a	Spärrkontonämnden, <i>reservationsanslag</i>	20 000
---------	--	--------

VIII. Ecklesiastikdepartementet.

B: 40	Arkivstudier i Berlin, <i>reservationsanslag</i>	44 000
H: 32 a	Fortbildningskurser för folkskollärare och övningslärare, <i>reservationsanslag</i>	36 000
N: 17 a	Ytterligare medel till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	150 000
		230 000

IX. Jordbruksdepartementet.

Befrämjande av fröodlingen m. m.:		
G: 13 a	Ytterligare bidrag till Sveriges utsädesförening	40 000
Skogsvård m. m.:		
J: 28 a	Kostnader för åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter, <i>reservationsanslag</i>	486 000
G: 54	Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, <i>reservationsanslag</i>	30 000 000
		30 526 000

Säger för egentliga statsutgifter **34 028 500**

B. Utgifter för statens kapitalfonder.**III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.**

A. Statens affärsverksfonder.

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t :

3	Statens järnvägars dispositionsanslag (I: C: 53), <i>reservationsanslag</i>	336 500
---	---	----------------

B. Statens allmänna fastighetsfond.

U t r i k e s d e p a r t e m e n t e t :

7 a	Iståndsättande av beskickningsfastigheten i London (III: 7 a), <i>reservationsanslag</i>	62 500
7 b	Iståndsättande av vissa beskickningsfastigheter (III: 7 b), <i>reservationsanslag</i>	300 000
7 c	Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Paris (III: 7 c), <i>reservationsanslag</i>	20 000
7 d	Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Helsingfors (III: 7 d), <i>reservationsanslag</i>	20 000
7 e	Inköp och iståndsättande av fastigheter i New York (III: 7 e), <i>reservationsanslag</i>	110 000

Kronor

Inrikesdepartementet:		
8	Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. (III: 8), <i>reservationsanslag</i>	129 800
9	Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt (III: 9), <i>reservationsanslag</i>	3 800
10 a	Inlösen av garage vid landsfiskalsbostället i Arjeplog (III: 10 a), <i>reservationsanslag</i>	5 500
Kommunikationsdepartementet:		
12 a	Om- och tillbyggnad av Arvfurstens palats (III: 12 a), <i>reservationsanslag</i>	250 000
29 a	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten (III: 29 a), <i>reservationsanslag</i>	1 750 000
Ecklesiastikdepartementet:		
32	Nybyggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala (III: 32), <i>reservationsanslag</i>	6 000
45 a	Vissa byggnadsarbeten vid småskoleseminarierna (III: 45 a), <i>reservationsanslag</i>	480 000
45 b	Nybyggnad av skolhus för Skytteanska skolan i Tärna (III: 45 b), <i>reservationsanslag</i>	97 500
		3 235 100

C. Försvarets fonder.

Försvarsdepartementet:

Försvarets fastighetsfond:		
1	Arméns delfond (IV: A: 7 a), <i>reservationsanslag</i>	122 500

D. Statens utlåningsfonder.

Försvarsdepartementet:

aa	Värnpliktslånefonden (V: aa), <i>reservationsanslag</i>	100 000
Säger för utgifter för statens kapitalfonder		3 794 100
Summa för driftbudgeten		37 822 600

Kapitalbudgeten.

Kapitalinvestering.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

Utrikesdepartementet:

7 b	Iståndsättande av vissa beskickningsfastigheter	300 000
7 c	Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Paris	80 000
7 d	Iståndsättande av beskickningsfastigheten i Helsingfors....	80 000
7 e	Inköp och iståndsättande av fastigheter i New York	440 000

Inrikesdepartementet:

8	Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	259 500
9	Anordnande av tjänstebostad åt landsfiskalen i Föllinge distrikt	15 300
10 a	Inlösen av garage vid landsfiskalsbostället i Arjeplog	5 500

Säger för kapitalbudgeten **1 180 300**